

FINANČNÝ MANAŽÉR

Ročník X. • číslo 4 • Periodikum Slovenskej asociácie podnikových finančníkov • Zima 2010

**SLOVAK ASSOCIATION OF FINANCE AND TREASURY
BRATISLAVA**

CECGA

CENTRAL EUROPEAN CORPORATE GOVERNANCE ASSOCIATION
STREDOEURÓPSKA ASOCIÁCIA SPRÁVY A RIADENIA SPOLOČNOSTÍ

FINANČNÝ MANAŽÉR

Ročník X. • číslo 4 • Periodikum Slovenskej asociácie podnikových finančníkov • Zima 2010

ŮBSAH

☐ ÚVODNÍK 123

Miloslava Zelmanová, šéfredaktorka

☐ INTERVIEW 124

Rozhovor s rektorom Ekonomickej univerzity v Bratislave Rudolfom Sivákom

☐ ODBORNÉ A TEORETICKÉ TÉMY

SPĚŤ KU KOREŇOM 127

Tibor BÔRIK – Marián TATÁR

AUKCIE PRI OBCHODOVANÍ S EMISNÝMI KVÓTAMI

SKLENÍKOVÝCH PLYNOV OD ROKU 2013 129

Gabriela BIZOŇOVÁ

OCHRANA SPOTREBITELA NA FINANČNOM TRHU

V SLOVENSKEJ REPUBLIKE 135

Mária KLIMIKOVÁ – Anna SABOLOVÁ

PODNIKATELSKÉ STRATÉGIE V POSTKRÍZOVOM OBDOBÍ 140

Luboš PAVELKA

MODERNÉ DATA MININGOVÉ METÓDY 142

Lenka BLAŽKOVÁ

VEREJNÝ ROZPOČET NA NASLEDUJÚCE TRI ROKY JE

O KONSOLIDÁCII NIE O ROZVOJI 145

František PALKO

ZÁKON O REFORME FINANČNÉHO SEKTORU V USA 149

Miloš TUMPACH

☐ STRÁNKY SAF

O KONFERENCII PO KONFERENCII 152

Rozhovor s prezidentom SAF Andrejom Révayom (J. Knížat)

PROJEKT, KTORÝ JE ZÁROVEŇ VÝZVOU 154

Rozhovor so štátnym tajomníkom Ministerstva financií SR Branislavom

Ďurajkom (J. Knížat)

RECENZIA 156

Mlynarovič V., Mitková V.: Makroekonomická analýza (F. Hajnovič)

OD ROKU 2011 NIŽŠIE ČLENSKÉ PRÍSPEVKY V SAF 157

☐ ENGLISH SUMMARY 158

Šéfredaktorka

Ing. Miloslava Zelmanová

Zástupca šéfredaktora

Ing. Peter Krištofík, PhD.

Redakčná rada

JUDr. Jozef Knížat - predseda

Ing. František Chvostaľ

Prof. Ing. Jozef Kráľovič, PhD.

Ing. Branislav Mikovíny

Ing. Elena Trenčianska, CSc.

Výkonný editor

Doc. RNDr. Eduard Hozlár, CSc.

Vydavateľ

Slovenská asociácia
podnikových finančníkov

Adresa redakcie

Radničné námestie 4, 821 05 Bratislava

Tel: +421- 2 - 4363 5667

Fax: +421- 2 - 4363 5668

E-mail: kancelaria@asocfin.sk

Internet: www.asocfin.sk

ISSN 1335-5813

Grafická úprava

Oto Dóra – DESIGN

www.aldodesign.sk

Tlač

Stredná odborná škola polygrafická

Račianska 190, 835 26 Bratislava

www.polygrafickaskola.sk

Toto číslo bolo zadané do tlače

17. 12. 2010

ÚVODNÍK

Milí čitatelia, spolupracovníci a členovia Slovenskej asociácie podnikových finančníkov,

príhováram sa Vám na prahu nového roku 2011 a spolu s Vami verím, že bude rokom stabilizácie a vzostupu efektov, o ktoré sa dennodenne aktívne snažíme v pracovnom procese.

Po tieto dni rezonujú zovšadiaľ hodnotiace slová, postrehy, analýzy, či sa očakávania roku 2010 naplnia, čo sa nám vymklo spod kontroly a naopak, s čím sme si poradili. Podnikateľské prostredie, v ktorom operujeme sa neustále mení, ovplyvňujú ho zvonku problémy niektorých členských štátov eurozóny (ktoré sa nás priamo dotýkajú, či sa to niektorým politickým orientáciám páči alebo nie) a tiež naše interné problémy, či už priamo alebo nepriamo spôsobené celkovou ekonomickou situáciou (prvky pretrvávajúcej stagnácie, pomalého rastu ekonomiky, resp. štruktúra jej zdravia, miera nezamestnanosti, sociálna sféra).

Skupiny odborníkov hľadajú riešenia, ponúkajú svoje názory, úvahy. Finanční manažéri spracúvajú podklady pre rozhodnutia vrcholového manažmentu, resp. pre spoločníkov, akcionárov spoločností. Nie vždy sa odborníci v názoroch zhodujú, treba však dospieť k určitému konsenzu – v prospech spoločnosti, či už podnikateľského subjektu alebo jednotlivcov – občanov – spotrebiteľov.

Aj prispievatelia nášho časopisu Vám ponúkajú svoje názory, charakteristiky pokrízového obdobia, s ktorými môžete súhlasiť alebo aj nie. Určite však stoja za povšimnutie. Ochrana spotrebiteľa už nie je len fenoménom spotrebných nákupov, aktívnejšie sa dotýka aj spotrebiteľa ako účastníka finančného trhu. Autorky článku Ochrana spotrebiteľa na finančnom trhu v Slovenskej republike ponúkajú informácie z tejto pre bežného užívateľa – spotrebiteľa doteraz limitovanej oblasti a prispievajú k zvýšeniu všeobecnej gramotnosti.

Recenziou knihy Makroekonomická analýza oslovíme vedecky orientovaných čitateľov.

Článok z pera spolupracovníkov Stredoeurópskej asociácie správy a riadenia spoločností vyzdvihuje úlohu auditu a dohľadu nad správou a riadením spoločnosti ako prispievateľov k finančnej stabilite. Je inšpiráciou pre vedenia spoločností nielen v období spracovania ročných účtovných závierok a výkonu audítorských previerok, či príprave výročných správ.

Úvodné interview a rozhovory publikované v časti zo života Slovenskej asociácie podnikových finančníkov sú obzretím sa na jesennú konferenciu. Záujemcom o členstvo v našej profesnej asociácii je určená informácia o zmene členských príspevkov. Pozývame Vás aj na obnovené stránky našej asociácie, kde nájdete náš časopis v elektronickej podobe a podelíme sa s Vami o aktuálne dianie na pôde asociácie www.asocfin.sk.

Záverom mi dovoľte zaželať nám všetkým úspešný nastávajúci rok, verím, že pracovné stretnutia a podujatia, ktoré Slovenská asociácia podnikových finančníkov pripraví a zorganizuje v priebehu roku 2011 budú prínosom.

Miloslava Zelmanová
šéfredaktorka

ROZHOVOR

V rámci programu tradičnej konferencie SAF sa každoročne odmeňujú tie osobnosti slovenského ekonomického života, ktoré významne spolupracujú s asociáciou a aktívne sa podieľajú na jej činnosti. Tohto roku si ocenenie prevzal rektor Ekonomickej univerzity v Bratislave pán Rudolf Sivák. Nášmu časopisu pri tejto príležitosti poskytol rozhovor.

Pán profesor, dostali ste ocenenie od Slovenskej asociácie podnikových finančníkov. Čo osobne pre Vás, ako človeka spätého s financiami, znamená ocenenie profesijného združenia finančníkov?

Ocenenie chápem ako osobné ocenenie, ale tiež ako ocenenie Ekonomickej univerzity v Bratislave (EU v Bratislave), Národohospodárskej fakulty a Katedry financií, na ktorej pôsobím, ako aj Fakulty podnikového manažmentu a najmä Katedry podnikových financií, s ktorou spolupracujem. Tieto katedry sa problematike financií a osobitne podnikových financií venujú desiatky rokov. Zameranie mojej pedagogickej a výskumnej činnosti je už viac ako dvadsať rokov spojené s financiami, najmä s otázkami kapitálovej štruktúry podnikateľských subjektov a rizík a neistôt vo financiách. Najmä z týchto oblastí som publikoval monografie, učebnice a vedecké a odborné články. Sú to otázky veľmi zaujímavé tak z hľadiska teórie, ako aj praxe. O túto problematiku majú značný záujem aj študenti a doktori. Udelenie ocenenie je však pre mňa aj veľkým záväzkom z hľadiska budúcnosti. Vyplýva to okrem iného aj z tej skutočnosti, že garantujem študijný program Financie, bankovníctvo a investovanie na inžinierskom štúdiu a študijný program Financie na doktorandskom štúdiu. Je teda mojou povinnosťou tieto študijné programy a celú oblasť financií aj v budúcnosti trvale rozvíjať a ja vyviním maximálne úsilie, aby sa tak stalo aj v spolupráci so Slovenskou asociáciou podnikových finančníkov (SAF).

Toto ocenenie je na strane jednej ohodnotením doterajšej dobrej spolupráce SAF s Ekonomickou univerzitou, ale aj impulzom do budúcnosti...V ktorých oblastiach by sa mala, podľa Vášho názoru, prehĺbiť

v ďalšom období vzájomná spolupráca a súčasne prispieť k skvalitneniu prepojenia teórie s praxou?

Začiatky výučby financií na škole sú späté so zriadením Ústavu finančnej ekonomiky v roku 1950. Na činnosť ústavu nadviazala Katedra financií, ktorá vznikla v školskom roku 1951/52 a vtedy vznikol aj študijný odbor Financie. Od tohto obdobia sa rozvíjala všestranná spolupráca katedry, resp. katedier s inštitúciami a organizáciami hospodárskej praxe (výskumnými ústavmi, centrálnymi orgánmi a podnikmi, asociáciami a združeniami). Spolupráca EU v Bratislave so SAF je veľmi úspešná a realizuje sa v oblasti spoločensko-prospešných aktivít z hľadiska výmeny skúseností a informácií, aktívnou verejnou účasťou obidvoch strán pri zabezpečovaní konferencií a odborných seminárov, ako aj vzájomným využívaním knižných a iných dokumentačných fondov.

Bohatá je aj spolupráca vo vedecko-výskumnej oblasti najmä z hľadiska účasti zástupcov SAF na posudzovaní vedecko-výskumných úloh a kvalifikačných prác pracovníkov a kolektívov z EU v Bratislave, účasti zástupcov SAF v komisiách a orgánoch menovaných pre obhajoby vedecko-výskumných úloh a kvalifikačných prác na univerzite, posudzovanie koncepčných dokumentov zástupcami SAF na základe požiadavky EU v Bratislave v oblasti vedy a výskumu, ako aj publikovanie výstupov relevantných vedecko-výskumných úloh pracovníkov univerzity EU v časopise Finančný manažér.

Vo výchove a vzdelávaní je spolupráca pri navrhovaní tém diplomových prác zo strany SAF pre vybrané študijné odbory univerzity a poskytnutie pomoci pri ich riešení formou konzultácií alebo formou vedenia diplomových prác, účasť zástupcov SAF v komisiách pre obhajoby diplomových prác a v komisiách pre štátne skúšky, a tiež spolupráca pri organizovaní diskusných seminárov na odborné témy na pôde EU

v Bratislave s aktívnou účasťou členov SAF. Uvedené formy spolupráce chceme aj naďalej rozvíjať a ešte ich rozšíriť z hľadiska podielu SAF na formovaní obsahovej stránky študijných programov a osnôv jednotlivých predmetov tak, aby čo najlepšie zodpovedali potrebám praxe.

Pán profesor, na pôde Ekonomickej univerzity si v tomto roku pripomínate 70. výročie jej vzniku. Aká je bilancia uvedených siedmich dekád a v čom vidíte jej potenciál do budúcnosti?

Rok 2010 je vo viacerých oblastiach výnimočný, jubilejný a významný pre všetkých učiteľov, vedecko-výskumných a technicko-hospodárskych pracovníkov, ako aj pre absolventov, a študentov EU v Bratislave. Je totiž rokom, kedy bola ukončená komplexná akreditácia a rokom 70. výročia vzniku univerzity, ktorej história začala v roku 1940. Keď 1. októbra 1940 obchodné a priemyselné komory v Bratislave, v Banskej Bystrici a v Prešove založili v Bratislave Vysokú školu obchodnú ako tretiu vysokú školu na Slovensku, položili tým základy rozvoja vysokoškolskej ekonomickej vzdelanosti na Slovensku.

S úctou a vďakou v jubilejnom roku spomíname na tých, ktorí stáli v zložitých časoch pri zrode tejto školy. Bola to skvelá generácia zakladateľov, ktorá svoj vedecký potenciál i organizačné schopnosti odovzdala ušľachtilemu cieľu vybudovať základy vysokoškolského ekonomického vzdelávania. Boli to generácie a osobnosti, z našej alma mater, ktorí v 60-tych rokoch aj v ekonomickej teórii riešili otázky vzťahov plánu a trhu, ako aj väčšej samostatnosti podnikov v tom období. Boli to ekonómovia z našej alma mater, ktorí pred niekoľkými desaťročiami založili okrem iného aj výučbu finančných vied. Obdobne aj ekonomické reformy v roku 1990 čerpali z myšlienok ekonómov, z ktorých mnohí získali svoje vzdelanie práve na EU v Bratislave. V tejto dobe vyrástla nová generácia ekonómov, ktorých vzdelanie je porovnateľné so svetom, a najlepší z nich sú schopní uspieť aj na najprestížnejších svetových univerzitách. Pre každú univerzitu sú charakteristické osobnosti a authority a tých bolo počas 70 ročnej histórie univerzity viacero.

V roku 2010 bola na univerzite ukončená komplexná akreditácia, na základe ktorej bola EU v Bratislave zaradená do kategórie univerzitných vysokých škôl. Uvedené zaradenie z februára 2010 je významným okamihom v novodobej histórii univerzity, uznaním a ocenením snaženia katedier, fakúlt, výskumných

i administratívnych pracovníkov, ako aj študentov a zároveň veľkou motiváciou do budúcnosti. Výsledkom komplexnej akreditácie sú aj rozhodnutia Ministra školstva SR o akreditácii 66-tich študijných programov na prvom, druhom a treťom stupni štúdia vrátane troch študijných programov vyučovaných v anglickom, francúzskom a nemeckom jazyku. V 11-tich študijných odboroch má univerzita akreditáciu na uskutočňovanie habilitačných a inauguračných konaní (menovanie za docentov a predkladanie návrhov na menovanie za profesorov). Rozhodnutia vyplývajúce z akreditácie sú okrem iného potvrdením, že EU v Bratislave bude tak ako doteraz aj v budúcnosti ako jediná univerzita v SR zabezpečovať komplexné vzdelávanie v oblasti ekonomie a manažmentu na všetkých troch stupňoch štúdia.

V súčasnosti EU v Bratislave predstavuje jednu z najväčších vzdelávacích a vedeckovýskumných inštitúcií v SR a najvýznamnejšiu vzdelávaciu inštitúciu v oblasti ekonomických a manažérskych vied. Univerzita má 7 fakúlt a 14 celouniverzitných pracovísk. Počet študentov študujúcich na univerzite tvorí v posledných rokoch takmer 6,5 % na trhu vzdelávania v SR a v ekonomických študijných odboroch dosahuje tento podiel viac ako 40 %. Na EU v Bratislave študuje v roku 2010 13 600 študentov v 65 študijných programoch na prvom (bakalárskom), druhom (inžinierskom) a treťom (doktorandskom) stupni štúdia. Univerzita má vo svojom vienku byť centrom ekonomického vysokoškolského vzdelávania v SR, ktoré je v súčasnosti veľmi žiadané. Svojim absolventom univerzita poskytuje vzdelanie, ktoré im umožňuje univerzálne uplatnenie na trhu práce v SR a aj v Európskej únii.

Počas svojej existencie univerzita pripravila viac ako 72 000 absolventov, z ktorých mnohí zastávali a zastávajú významné pozície v ekonomickom, politickom a spoločenskom systéme v SR a vo svete. Zároveň sa v minulom období realizovali viaceré aktivity zamerané na dosiahnutie stavu potvrdzujúceho, že EU v Bratislave patrí nielen k atraktívnym centráм vysokoškolského vzdelávania v rámci SR, ale aj k vyhľadávaným vzdelávacím inštitúciám z hľadiska medzinárodnej mobility učiteľov a študentov. Z najvýznamnejších aktivít posledného obdobia možno uviesť otvorenie Bratislavskej Business School, zriadenie novej Fakulty aplikovaných jazykov, podpis zmluvy o treťom dvojitoťom diplome v anglickom jazyku s Nottingham Trent University na prvom stupni a o spoločnom diplome na druhom stupni štúdia v študijnom odbore Financie, otvorenie MBA štúdia v spolupráci s Franklin University, Ohio

v USA, implementáciu integrovaného systému hodnotenia kvality všetkých činností na univerzite, inštalovanie akademického informačného systému, riešenie výrazne vyššieho počtu výskumných a grantových úloh, rozšírenie spolupráce so zahraničnými univerzitami, ako aj zriadenie Centra excelentnosti ekonomického výskumu. Významný je tiež fakt, že na univerzite v posledných dvoch rokoch prednášali štyria nositelia Nobelovej ceny za ekonómiu – R. J. Aumann (2008), E. C. Prescott (2009), R. A. Mundell, E. Phelps (2010).

Jedným z kľúčových cieľov EU v Bratislave v nasledujúcom období je pokračovať v nastúpenej ceste internacionalizácie všetkých jej činností, vrátane poskytovania zaujímavých študijných programov v anglickom

a iných svetových jazykoch. Okrem toho sa zameriame na rozšírenie zapojenia do medzinárodných výskumných projektov využívajúc možnosti, ktoré pre to vytvára iniciatíva Európskej komisie Európa 2020 nasmerovaná k vytvoreniu inovačnej únie.

Univerzita má trvalú úlohu vybudovať v najlepšíš odboroch a programoch špičkové pracoviská európskych parametrov, využívajúc pri tom intenzívne kontakty so zahraničím, ktoré sa vyznačujú aktívnou mobilitou učiteľov a študentov. Takto sú pripravované aj aktivity univerzity v budúcnosti aj v rámci rozvoja študijného odboru Financie.

Otázky kládol Jozef KNÍŽAT

Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.

Osobné údaje

Dátum narodenia: 09.11.1955, Topoľčany
Štátna príslušnosť: Slovenská republika
Stav: ženatý

Vzdelanie:

1974 – 1977 Národohospodárska fakulta VŠE Bratislava (Ing.)
1987 – vedecko-akademická hodnosť CSc. v odbore Národohospodárska teória a politika (CSc.)
1995 – menovanie za docenta pre odbor Národohospodárska teória a politika (doc.)
1997 – vedecko-akademická hodnosť PhD. v odbore Národohospodárska teória a politika (PhD.)
2001 – menovanie za profesora pre odbor Financie, bankovníctvo a investovanie (prof.)
2007 – dr.h.c. za vedeckú a pedagogickú prácu vo sfére financií

Zamestnanie a vykonávané funkcie na VŠE, resp. EU v Bratislave:

1977 – **doteraz** VŠE – resp. EU v Bratislave, NHF – asistent, odborný asistent, docent, profesor
1982 – 1988 tajomník NHF EU v Bratislave
1989 – 1990 prodekan pre rozvoj NHF EU v Bratislave
1993 – 1998 prodekan pre štúdium na NHF EU v Bratislave
2001 – 2005 poverený vedením Katedry financií NHF EU v Bratislave
2000 – 2007 dekan NHF EU v Bratislave
od 1.2.2007 rektor EU v Bratislave

Vybrané aktivity v rámci spolupráce s praxou, resp. členstvo v orgánoch mimo EU v Bratislave:

1990 – **doteraz** Správa a stanoviská pre podnikateľské subjekty resp. centrálné orgány v SR (cca 150)
1992 – **doteraz** auditor
1995 – 1998 externý člen Výboru Národnej rady SR pre rozpočet a menu
1995 – 2007 člen viacerých riadiacich orgánov podnikateľských subjektov v SR
1997 – 2002 predseda Disciplinárnej komisie Slovenskej komory auditorov
1999 – 2002 člen Kolégia Ministra hospodárstva SR,
1999 – **doteraz** predseda redakčnej rady časopisu Dane a účtovníctvo v praxi
2001 – 2004 predseda Asociácie dekanov ekonomických a manažérskych fakúlt SR
2006 – **doteraz** pedagogické pôsobenie na Vysokej škole manažmentu a bankovníctva v Krakove
2006 – **doteraz** člen Rady pre vysoké školstvo a celoživotné vzdelávanie, poradného orgánu MŠ SR
2007 – **doteraz** člen redakčnej rady časopisu Obchodné podnikateľské fakulty v Karviné, SU v Opavě
2007 – **doteraz** člen Predstavenstva Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory a od júna 2009 člen Výboru pre vzdelávanie Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory
2008 – **doteraz** predseda Úradu pre dohľad nad výkonom auditu
2008 – **doteraz** člen Správnej rady Confucius Institute in Bratislava, n. o.
2008 – **doteraz** predseda Rady Fondu NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania
2009 – **doteraz** člen Európskej akadémie vied a umení
2009 – **doteraz** člen Vedeckej rady Slovenskej akadémie vied
2009 – **doteraz** člen redakčnej rady časopisu VŠE v Prahe - Prague Economic Papers
2010 – **doteraz** viceprezident Slovenskej rektorskej konferencie
2010 – **doteraz** člen Slovenskej ekonomickej spoločnosti

Člen viacerých vedeckých rád univerzít a vysokých škôl v Slovenskej a v Českej republike (VR EU v Bratislave, VR NHF EU v Bratislave, VR VŠE v Prahe, VR Slezskej univerzity v Opavě, VR Trenčianskej univerzity A. Dubčeka v Trenčíne, VR UMB Banská Bystrica, Vedecká rada Slovenskej akadémie vied)

člen viacerých komisií na hodnotenie činnosti ekonomických subjektov v Slovenskej republike (napr. Podnikateľ roka, Krištáľové krídlo, Zlatá minca)

Zameranie pedagogickej a výskumnej činnosti:

Oblasť: Teória a politika podnikateľských financií, Riziká a neistoty vo financiách,
2001 – **doteraz** garant vedného odboru Financie, predseda komisie na obhajoby dizertačných prác v tomto odbore
2001 – **doteraz** garant pre menovanie docentov a profesorov pre odbor Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiteľ doktorandov: Počet doktorandov, ktorí ukončili štúdium PhD. – 7

Počet doktorandov, ktorým je v súčasnosti školiteľom - 4

Pobyty v zahraničí (krátkodobé) Írsko, Španielsko, Anglicko, Rusko, Nemecko, USA, Mexiko, Čína, Poľsko

Jazykové znalosti: aktívne anglicky a rusky

Prehľad vybranej publikačnej činnosti:

Vedecké monografie vydané v domácich vydavateľstvách	10
Vysokoškolské učebnice vydané v domácich vydavateľstvách	4
Vedecké práce v zahraničných a v domácich karentovaných časopisoch	5
Vedecké práce v zahraničných a domácich nekarentovaných časopisoch	26
Skriptá a učebné texty	15
Citácie a recenzie prác v karentovaných časopisoch a v zahraničných publikáciách	56

Riešené projekty za posledných 10 rokov:

1999 – 2001 VEGA - Alternatívne prístupy k financovaniu verejného sektora, zodpovedný riešiteľ
2001 – 2003 Projekt Leonardo da Vinci-University Student Placement in Respect to European Integration, kontraktor projektu
2001 – 2003 Projekt Leonardo da Vinci-Quality Improvement in University Management, spoluriešiteľ
2001 – 2004 Projekt Britskej rady - Assurance in Higher Education Area, spoluriešiteľ
2002 – 2003 grant MVTS-Komparácia faktorov efektívnosti rozvoja odvetví verejného sektora v Brnenskom a Bratislavskom regióne v kontexte reformy verejnej správy, zodpovedný riešiteľ
2002 – 2004 VEGA - Fiškálna politika a optimálny systém zdaňovania vo väzbe na efektívnosť fungovania ekonomiky SR, zodpovedný riešiteľ
2002 – 2003 Projekt SOKRATES-Erasmus-Implementation of ECTS, spoluriešiteľ
2005 – 2006 Projekt ESF - Rozvoj celoživotného vzdelávania ekonomických žurnalistov v Bratislavskom regióne - spoluriešiteľ
2005 – 2007 VEGA - Meranie, analýza a riadenie rizika vo verejných a podnikateľských financiách po vstupe SR do Európskej únie, resp. do Európskej menovej únie, zodpovedný riešiteľ
2005 – 2008 projekt ESF - Podpora implementácie učiacej sa organizácie v Bratislavskom samosprávnom kraji - spoluriešiteľ
2008 – 2010 VEGA - Analýza spoločensko-ekonomických efektov inovácií a ich financovanie v podnikateľských subjektoch v SR, zodpovedný riešiteľ
2010 – **doteraz** Projekt - Vytvorenie excelentného pracoviska ekonomického výskumu pre riešenie civilizačných výziev v 21. storočí, odborný garant aktivity 1.3 Vytvorenie laboratória pre finančné analýzy

Bratislava, 1. 12. 2010

Späť ku koreňom

Tibor Bôrik – Marián Tatár

Článok, ktorý ste práve začali čítať je síce z oblasti audítorstva, avšak úzko súvisí so správou a riadením spoločností – Corporate Governance. Audit by mal byť spolu s dohľadom a správou a riadením spoločnosti kľúčovým prispievateľom k finančnej stabilite, pretože poskytuje záruky týkajúce sa vierohodnosti finančného zdravia všetkých spoločností.

Tento článok spracováva text zelenej knihy Rady Európskej únie týkajúcej sa audítorskej politiky a má za cieľ upozorniť len na jednu časť celého kontextu – úloha audítora, ku ktorému Komisia hodlá získať informácie a zaujať stanovisko. Niektoré body kontextu sú uvedené nižšie v texte. Na záver článku pridávame svoj názor ako sa vrátiť k princípom správy a riadenia podniku.

Opatrenia prijaté v Európe a inde na svete bezprostredne po finančnej kríze boli zamerané na naliehavú potrebu stabilizovať finančný systém. Zatiaľ čo úloha, ktorú zohrávajú banky, zaistovacie fondy, ratingové agentúry, orgány dohľadu alebo centrálné banky, bola predmetom viacerých diskusií a hĺbkových analýz, doteraz sa iba obmedzená pozornosť venovala tomu, ako by k zvýšeniu finančnej stability mohla prispieť audítorská funkcia. Skutočnosť, že v mnohých bankách sa od roku 2007 do roku 2009

objavili obrovské straty na pozíciách, ktoré mali v súvahových a podsúvahových položkách, nastrojuje nielen otázku, ako mohli audítori v tomto období dávať svojim klientom čisté audítorské správy, ale aj otázku vhodnosti a primeranosti súčasného legislatívneho rámca. Preto sa zdá vhodné, že sa o úlohe auditu, ako aj o rozsahu pôsobnosti auditu ďalej diskutuje a kontroluje sa vo všeobecných súvislostiach regulačnej reformy finančného trhu.

Komisia je odhodlaná prevziať na medzinárodnej úrovni vedúcu úlohu v týchto diskusiách a bude

sa usilovať o úzku spoluprácu s partnermi s celosvetovou pôsobnosťou v rámci Rady pre finančnú stabilitu a skupiny G20.

V tomto kontexte by Komisia chcela otvoriť diskusiu o úlohe audítora, riadení a nezávislosti audítorských firiem, dohľade nad audítormi, konfigurácii trhu audítorských služieb, vytvorení jednotného trhu na poskytovanie audítorských služieb, zjednodušení pravidiel pre malé a stredné podniky (MSP), malé a stredné audítorské podniky (MSAP) a medzinárodnej spolupráci v oblasti dohľadu nad audítorskými sieťami s celosvetovou pôsobnosťou

Úloha audítora

Na základe zákona sa vyžaduje vykonávanie auditu ročných finančných výkazov akciových spoločností. Skutočnosť, že finančné výkazy spoločností sú auditované, neznamená, že audítora má povinnosť zaistiť, že tieto finančné výkazy sú úplne a bez nepresných údajov. Pri vykazovaní poskytujú audítori „primerané uistenie“, že finančné výkazy podávajú pravdivý a verný obraz v súlade s príslušným rámcom finančného vykazovania a že ako celok sú bez významných nesprávností spôsobených podvodom alebo chybou. Audítori sa teda usilujú minimalizovať

riziko, že historické finančné informácie predkladané v súlade s daným účtovným rámcom, obsahujú „vecne“ nesprávne údaje. Komisia konštatuje, že štatutárny audit sa z významného overovania príjmov, výdavkov, aktív a pasív vyvinul na prístup založený na rizikách.

Vyššia úroveň uistenia pre zainteresované strany

Z pohľadu používateľa by audítori mali zainteresovaným stranám poskytovať veľmi vysokú úroveň uistenia, pokiaľ ide o jednotlivé zložky súvahy a hodnotenie týchto zložiek k dátumu súvahy. Komisia chce preskúmať možnosť „návratu k základom“ so silným dôrazom na substantívne overovanie súvah a na menšiu závislosť od súladu a systémovej práce t. j. úlohy, za ktoré by mal byť naďalej primárne zodpovedný klient a ktoré by mal pokrývať hlavne interný audit. Audítori by mohli zverejniť, ktoré zložky sa overovali priamo a ktoré sa overovali na základe profesionálneho úsudku, interných modelov, hypotéz a vysvetlení vedenia podniku. Na poskytnutie „pravdivého a verného obrazu“ by audítori mali zaistiť, aby obsah prevládal nad formou.

Auditorské správanie

Zatiaľ čo primárnu zodpovednosť za poskytované spoľahlivých finančných informácií má vedenie auditovaných subjektov, audítori by mohli zohrávať úlohu prostredníctvom aktívneho kladenia otázok vedeniu z pohľadu používateľa. To by bolo rozhodujúce na dosiahnutie „profesionálneho skepticizmu“ voči auditovanému subjektu. Otázkou je, či je audítor vždy dostatočne skeptický a či venuje dostatočnú pozornosť ukazovateľom naznačujúcim zaujatosť vedenia spoločnosti pri skúmaní kľúčových oblastí finančného účtovníctva a zverejňovaní údajov, ktoré v rozhodujúcej miere závisia od úsudku vedenia.

Lepšia externá komunikácia

Povinnosť audítora komunikovať sa môže prehodnotiť s cieľom zlepšiť celkový proces komunikácie, a tým aj zvýšiť vnímanie pridanej hodnoty poskytnutej auditom. Napríklad Spojené kráľovstvo nedávno revidovalo svoj model zostručnenia auditorských správ a uvažuje o tom, že by mali byť informatívnejšie. Vo francúzskom obchodnom zákonníku sa vyžaduje, aby audítori zároveň so správou o ročných výkazoch verejne zdôvodnili svoje auditorské stanovisko.

Lepšia interná komunikácia

Mal by sa konať pravidelný dialóg medzi výborom pre audit v rámci spoločnosti, externým t. j. štatutárnym audítorom a interným audítorom. Tým by sa zaistilo, aby nedochádzalo k medzerám v celkovom pokrytí súladu, monitorovania rizík, ako aj v substantívnom overovaní aktív, pasív, príjmov a výdavkov. Dobrý príklad takejto komunikácie sa nachádza v nemeckých právnych predpisoch, v ktorých sa od externého audítora vyžaduje, aby dozornej rade predkladal „dlhú verziu“ správy.

Zelená kniha naznačila, že existujú podmienky pre prehĺbenie spolupráce medzi správnymi a riadiacimi orgánmi podniku, externým a interným audítorom. Ak sa rozumne dohodnú pravidlá spolupráce, môžu z nej získať všetky strany. Zodpovednosti jednotlivých strán sú upravené legislatívou, zmluvami a vnútornými riadiacimi normami podniku. Tým že každá strana bude mať jasne vymedzenú rolu, môžu byť zredukované duplicitné auditné činnosti. Spolupracou externého a interného audítora sa môže využiť synergia. Interný audítor poskytuje uistenie riadiacim a správnym orgánom podniku o efektívnom fungovaní vnútorného kontrolného systému, pozná podrobne vnútorné procesy podniku vrátane ich vzájomného prepojenia a funkčnosť informačných systémov. Sú mu známe kompetencie jednotlivých pozícií v podniku. Externý audítor disponuje rozsiahlymi vedomosťami z oblasti finančného vykazovania a rôznych expertných postupov pre overenie špecifických častí finančných výkazov, nie je zaťažený vnútornými väzbami podniku. Pravidelnou a otvorenou komunikáciou dozornej rady, predstavenstva, interného a externého auditu sa môžeme vrátiť k základným princípom správy a riadenia podnikov.

Sme toho názoru, že nie je treba vytvárať nové hierarchické štruktúry, ktorých úlohou bude dohliadať na už „dohliadané“, ale vrátiť sa a posilniť zodpovednosť za výkon každej jednej činnosti vo firme a tým predchádzať nečakaným zvratom vo vývoji firiem a prevapeniam pre akcionárov a investorov.

Toto je naša cesta k obnoveniu dôvery trhov, obchodných partnerov a celej ekonomiky čo je jeden zo základných cieľov Corporate Governance.

*Autormi článku sú Ing. Tibor Bôrik,
predseda Správnej rady CEEGA
a Ing. Marián Tatár
riaditeľ interného auditu Union poisťovňa a.s.*

Aukcie¹ pri obchodovaní s emisnými kvótami skleníkových plynov od roku 2013

Gabriela Bizoňová

Systém pozitívneho ovplyvňovania klimatických zmien svetové spoločenstvo zaviedlo a usmerňovalo dobrovoľnými dohodami najmä v rokoch 1992, 2003 a 2009. Osobitnú dôležitosť nadobudol Kjótsky protokol (1997) v ktorom, za účelom plnenia dohodnutých cieľov znižovania skleníkových plynov, signatárske štáty prijali významné nástroje: „Obchodovanie s emisiami, Spoločne zavádzané opatrenia a Mechanizmus čistého rozvoja“. Ide o dlhodobý, dnes už záväzný postup, v ktorom spôsob obchodovania s emisnými kótami skleníkových plynov zohráva pre úspešnú realizáciu dôležitú rolu. Od roku 2013 sa mení bezplatné pridelenie emisných kvót, zavádza sa nová forma ich kupovania v aukciách. O tejto novej úprave pri-
náša informáciu predkladaný článok.

1. Medzinárodný a národný právny rámec pre obchodovanie s emisnými kvótami

Základným právnym rámcem riešenia problému klimatických zmien je Rámcový dohovor OSN o zmene klímy, prijatý v roku 1992 v Rio de Janeiro (ďalej len „dohovor“). Jedným z hlavných cieľov dohovoru je zníženie a dosiahnutie stabilizácie koncentrácií skleníkových plynov na úrovni, ktorá ešte nevyvolá interferencie s klimatickým systémom. Slovenská republika, ako signatár dohovoru, akceptovala všetky záväzky z neho vyplývajúce. Súčasne sa zaviazala neprekročiť v roku 2000 úroveň emisií skleníkových plynov z roku 1990. Pre Slovenskú republiku dohovor nadobudol platnosť 23. novembra 1994. Na konferencii strán dohovoru v roku 1997 v Kjóte bol prijatý tzv. Kjótsky protokol k dohovoru (ďalej len „protokol“), ktorý sprísňuje záväzky pre krajiny. V protokole sa stanovujú emisné stropy pre obdobie po roku 2000.

S ohľadom na ratifikáciu protokolu členské štáty

Európskej únie prijali Smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v spoločenstve, ktorou sa mení a dopĺňa Smernica Rady 96/61/ES (ďalej len „smernica“).

V rámci slovenskej legislatívy bol prijatý zákon NRSR č. 572/2004 Z.z. o obchodovaní s emisnými kvótami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), ktorým bola transponovaná smernica a úprava protokolu do slovenského právneho poriadku.

Na obrázku sú znázornené najdôležitejšie kroky sledujúce zamedzenie globálneho otepľovania Zeme.

2. Súčasný a pripravovaný systém obchodovania s emisnými kótami.

V obchodovateľnom období rokov 2008-2012 boli kvóty pre povinných účastníkov schémy obchodovania pridelené na základe Národného alokačného plánu II² (ďalej len „NAP II“) v zmysle § 9 zákona. (NAP II je uverejnený na internetovom portáli www.enviro.gov.sk, v sekcii obchodovania s emisnými kvótami). V rámci pridelených kvót priznaných jednotiek (Assigned Amount Units, ďalej len „AAU³“) v celkovej výške 332 mil. pre krajinu bolo konvertovaných 162 mil. kvót na EUA⁴ (European Union Allowances (EUA), ktoré tvoria kvóty určené pre obchodovanie

v rámci Európskej únie povinnými účastníkmi schémy obchodovania. Z celkového balíka kvót boli pridelené kvóty pre existujúcich povinných účastníkov schémy obchodovania a taktiež vyčlenená rezerva pre nových povinných účastníkov.

Revidovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/29/ES z 23. apríla 2009, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES s cieľom zlepšiť a rozšíriť schému Spoločenstva na obchodovanie s emisnými kvótami skleníkových plynov (ďalej len „revidovaná smernica“) sa zaoberá postupom obchodovania s emisnými kvótami po roku 2012.

Smernica upravuje bezodplatné pridelovanie emisných kvót a aj nakupovanie emisných kvót prostredníctvom aukcií. Bezodplatné pridelovanie emisných kvót sa bude vykonávať pomocou tzv. „benchmarkov“⁵ - referenčná úroveň ex ante pre celé Spoločenstvo, aby sa motivovalo k znižovaniu emisií skleníkových plynov a k využívaniu energeticky účinných zariadení, ako náhrady, alternatívne výrobné procesy, vysoko účinná kogenerácia, účinné získavanie energie z odpadových plynov, využívanie biomasy a zachytávanie a uskladnenie CO₂⁶. V súvislosti s výrobou elektrickej energie sa nepridelujú žiadne bezodplatné kvóty, s výnimkou elektrickej energie vyrábanej z odpadových plynov.

Jedným z pravidiel, o ktorých sa rozhodlo v revidovanej smernici bolo, že základným princípom odplatného pridelovania kvót bude aukcia. Tento spôsob obchodovania sa považuje za hospodársky efektívny. Efektívnosť systému spočíva najmä vo vysielaní jasného signálu o cene oxidu uhličitého s cieľom dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov za čo najnižšie náklady.

3. Proces predaja emisných kvót prostredníctvom aukcií

Obchodovanie s emisnými kvótami formou aukcií je definované v revidovanej smernici ako proces, ktorý by mal byť predvídateľný, najmä pokiaľ ide o harmonogram a poradie aukcií a odhadované množstvá kvót, ktoré budú k dispozícii. S súvislosti s malými a strednými podnikmi, na ktoré sa vzťahuje systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov, by mali aukcie zaručiť plný, rovnaký, úplný a spravodlivý prístup účastníkov k informácii v rovnakom čase tak, aby účastníci neohrozovali priebeh aukcií a v neposlednom rade aby organizácia aukcií a účasť na nich boli nákladovo efektívne a aby sa predchádzalo zbytočným administratívnym nákladom.

Oblasť priebehu aukcií s emisnými kvótami je v najväčšej miere upravená dokumentom D009287/03 - Návrh Nariadenia Komisie (EÚ) o harmonograme, správe, a iných aspektoch obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov formou aukcie, podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve, ktorým sa upravuje spôsob obchodovania pomocou aukčných platforiem v rámci ETS⁷ (ďalej len „Návrh Nariadenia Komisie“).

Medzi dôležité pojmy v rámci Návrhu Nariadenia Komisie patria: aukčný proces, aukcionár, sekundárny trh.

„Aukčný proces znamená proces zahŕňajúci určenie aukčného kalendára, postupov na povolenie predkladať ponuky⁸, postupov na predloženie ponúk, priebeh aukcie, výpočet a ohlásenie výsledkov aukcie, mechanizmy zaplattenia splatnej ceny, odovzdanie kvót a spravovanie zábezpeky potrebnej na pokrytie akýchkoľvek transakčných rizík, ako aj dohľad a monitorovanie riadneho vykonávania aukcie aukčnou platformou“

„Aukcionár znamená akýkoľvek verejný alebo súkromný subjekt vymenovaný členským štátom na predaj kvót formou aukcie v jeho mene.“

„Sekundárny trh znamená trh, na ktorom osoby nakupujú alebo predávajú kvóty buď pred ich pridelením alebo po ich pridelení bezodplatne alebo prostredníctvom (primárnej) aukcie.“ Ide o sekundárny trh, ktorý nie je organizovaný aukčnou platformou, t.j. organizovaný medzinárodnými ako aj domácimi burzami a ich pravidlami.

Primárny trh je trhom organizovaným aukčnou platformou, kde „osoba“ ktorá predáva kvóty je prezentovaná členským štátom a „osoba“ nakupujúca emisné kvóty sú oprávnené osoby predkladať cenovú ponuku.

Každá aukčná platforma vykonáva aukcie samostatne v rámci svojich pravidelných ponukových kôl, ktoré sa otvoria a uzavru v ten istý obchodný deň a sú otvorené najmenej dve hodiny. Ponukové kóla aukčných platforiem sa nesmú prekrývať a medzi dvoma nasledujúcimi ponukovými kolami musí byť minimálne dvojhodinový odstup. V prípade zmeny je aukčná platforma povinná informovať všetkých, ktorých by sa mohla zmena týkať. Spoločná aukčná platforma⁹ najneskôr od siestej aukcie vykonáva aspoň raz za týždeň aukcie kvót pre stacionárne zariadenia a najmenej raz za dva mesiace aukcie kvót pre leteckú dopravu.

Priebeh aukcií je proces, pri ktorom členské štáty

aukčnej platformy ponúkajú na predaj emisné kvóty prostredníctvom štandardizovaných elektronických zmlúv a osoby oprávnené na ich kúpu predkladajú cenové ponuky. Pokiaľ nie sú vytvorené technické a právne opatrenia na odovzdávanie kvót, emisné kvóty sa budú obchodovať iba prostredníctvom finančných nástrojov futurity¹⁰ a forwardy¹¹. Termín určený pre prechod z uvedeného obchodovania so záväzkom do budúcnosti na štandardný obchodovateľný systém dvojdnových spotov¹² a päťdnových futuritov je najneskôr 31. december 2013. Pokiaľ technické a právne opatrenia budú spoločnou aukčnou platformou vytvorené pred uvedeným termínom, tak prechod štandardizovaného obchodovateľného systému má prebehnúť do troch mesiacov.

Pre produkty dvojdnový spot a päťdnové futurity je stanovená minimálna ponuka v hodnote 500 kvót. Pre futurity a forwardy je to 1000 kvót. V každej ponuke sa uvádza totožnosť uchádzača a či predkladá ponuku vo vlastnom mene, alebo v mene klienta, totožnosť klienta, počet kvót v celých násobkoch blokov po 500 alebo 1000 a cenová ponuka v eurách za každú kvótu zaokrúhlená na dve desatinné miesta. Každá ponuka môže byť predložená, upravená alebo stiahnutá iba v priebehu daného ponukového kola.

Osoby oprávnené žiadať o povolenie predložiť ponuku priamo sú: prevádzkovatelia stacionárnych zariadení alebo lietadla s holdingovým účtom prevádzkovateľa, investičné spoločnosti predkladajúce ponuky vo vlastnom mene alebo v mene svojich klientov, úverové inštitúcie podľa smernice 2006/48/ES¹³, podnikateľské skupiny osôb prevádzkovateľov konajúce vo vlastnom mene a konajúce ako agent v mene svojich klientov, verejnoprávne subjekty členských štátov a obchodníci s emisnými kvótami¹⁴.

Medzi osoby, ktoré nie sú oprávnené dávať ponuku, ani sa zúčastňovať na aukciách prostredníctvom jednej alebo viacerých osôb zaraďujeme aukcionára, aukčnú platformu, osoby, ktorých postavenie umožňuje priamo alebo nepriamo významne ovplyvňovať riadenie osôb aukcionára alebo aukčnej platformy, a v neposlednom rade osoby pracujúce pre aukcionára alebo aukčnú platformu.

Pokiaľ záujemcovia spadajú do jednej z kategórie osôb oprávnených žiadať o povolenie predložiť ponuku, musia splniť požiadavky na povolenie predkladať ponuku. Tieto sa členia podľa toho, či v súčasnej dobe sú resp. nie sú členmi alebo účastníkmi sekundárneho trhu organizovaného aukčnou platformou. V prípade investičných, úverových inštitúcií a obchodníkov s emisnými kvótami Návrh Nariadenia Komisie určuje navyše špecifické požiadavky v prí-

pade ak predkladajú ponuky v mene svojich klientov.

V aukčnom procese veľmi dôležitú úlohu zohráva aukcionár. Aukcionár je vymenovaný členským štátom, nakoľko členský štát je oprávnený obchodovať s kvótami formou aukcie iba prostredníctvom aukcionára. Aukcionár musí byť vymenovaný v dostatočnom predstihu pred začiatkom aukcií, aby mohol uzavrieť a zaviesť požadované dohody s aukčnou platformou a s tým súvisiacimi zúčtovacími a vyrovnávacími systémami. Jeden aukcionár môže byť vymenovaný viacerými členskými štátmi. Členské štáty oznámia totožnosť aukcionára a jeho kontaktné údaje Komisii. K základným funkciám aukcionára patrí obchodovanie formou aukcie s množstvami kvót, ktoré majú byť predávané každým členským štátom, ktorý ho vymenoval, dostáva výťažok z aukcie, ktorý patrí každému členskému štátu, ktorý ho vymenoval, vypláca výťažok z aukcie, ktorý patrí každému členskému štátu, ktorý ho vymenoval.

Celý aukčný proces je monitorovaný aukčným kontrolórom. Aukčný kontrolór je vymenovaný všetkými členskými štátmi na základe výsledku spoločného obstarávania Komisie na obdobie najviac 5 rokov. Aukčný kontrolór je zodpovedný za monitorovanie spravodlivého a otvoreného prístupu, transparentnosti, tvorby cien a technických a prevádzkových aspektov aukčného procesu a poskytuje o nej výročnú správu, ktorá je poskytnutá členským štátom a Komisii.

4. Funkcie a fungovanie aukčných platforiem

Vytvorenie aukčnej platformy vychádza zo snahy využiť vykonávanie aukcií organizačnou infraštruktúrou, ktorá je k dispozícii na sekundárnom trhu, nakoľko regulované trhy sú povinné zabezpečiť niekoľko ochranných opatrení pri výkone činnosti¹⁵. To dáva možnosť spoliehať sa na skúsenosti, schopnosti a transparentné záväzné prevádzkové pravidlá trhu.

Členský štát sa môže rozhodnúť pre spoločnú aukčnú platformu alebo samostatnú aukčnú platformu (samostatná aukčná platforma je v prvej etape vymenovaná na 3 roky s možnosťou predĺženia o ďalšie dva roky). Prevádzkovateľa spoločnej aukčnej platformy vymenujú členské štáty po spoločnom obstarávaní Komisie s členskými štátmi zúčastňujúcimi sa na spoločnej aukčnej platforme. Spoločná aukčná platforma je vymenovaná najviac na 5 rokov.

Funkcie spoločnej aukčnej platformy budú bližšie určené v zmluve o jej vymenovaní. Medzi základné funkcie budú patriť prístup k aukciám, vykonávanie

aukcií, spravovanie aukčného kalendára, ohlásenie a oznámenie výsledkov aukcie, poskytovanie alebo zabezpečenie požadovaných zúčtovacích alebo vyrovnávacích systémov, poskytovanie všetkých informácií týkajúcich sa vykonávania aukcií, ktoré sú potrebné na plnenie funkcií aukčného kontrolóra, vykonávanie dohľadu nad aukciami, oznamovanie podozrení z prania špinavých peňazí, financovania terorizmu, trestnej činnosti, alebo zneužívania trhu a vykonávanie akýchkoľvek opatrení na nápravu, prípadne sankcií.

Aukčná platforma poskytuje Komisii technické podporné služby pre dopracovanie akýchkoľvek neúplných príloh k Nariadeniu Komisie, pre stanoviská poskytnutého Komisiou na základe tohto nariadenia, pre stanoviská alebo správy aukčného kontrolóra, pre správy alebo akékoľvek návrhy Komisie určené pre Európsky parlament a Radu podľa článku 10 ods. 5 a článku 12 ods. 1a smernice 2003/87/ES¹⁶.

Poplatky súvisiace so spoločnou aukčnou platformou budú ustanovené v zmluve o vymenovaní aukčnej platformy, pričom musia byť jasné, zrozumiteľné a verejne dostupné, a rovnako výhodné ako porovnateľné poplatky a podmienky uplatňované na sekundárnom trhu. Poplatok za každý druh služby musí byť presne definovaný.

Náklady aukčného procesu znášajú v prevažnej miere uchádzači o emisné kvóty, znížené o náklady členských štátov (náklady na aukcionára, aukčnú platformu a aukčného kontrolóra) a náklady Komisie (náklady na obstarávanie technických služieb). Maximálna veľkosť ponuky je vnímaná v troch pohľadoch. Jeden uhol pohľadu je v prípade predloženia veľkých ponúk, ktoré by mohli byť vnímané ako potenciálne riziko zneužitia trhu, kedy Komisia môže vydať stanovisko k obmedzeniu veľkosti ponuky. Druhý pohľad na maximálne množstvo vyjadrené percentom resp. podielom na celkovom predanom množstve emisných kvót v určitom období (kole, roku, v aukčnej platforme). Maximálna veľkosť ponuky môže byť taktiež vnímaná ako maximálne množstvo emisných kvót, na kto-

ré môže byť predložená cenová ponuka oprávnenou osobou.

5. Úpravy revidovanej smernice využívania získaných finančných prostriedkov z predaja emisných kvót

Revidovaná smernica vymedzuje možnosti, na ktoré by sa mali využiť prostriedky získané z predaja emisných kvót v rámci ETS po roku 2013. Z uvedených príjmov by sa malo 50% použiť na nasledujúce aktivity podporujúce zníženie emisií skleníkových plynov vrátane:

- príspevku do Globálneho fondu energetickej účinnosti a obnoviteľnej energie a adaptačného fondu zdrojov,
- taktiež vývoja obnoviteľných energií s cieľom splniť záväzok Spoločenstva, podľa ktorého sa má do roku 2020 využívať 20% obnoviteľných energií,
- opatrení zabráňujúcich odlesňovaniu a zvyšujúcich zalesňovanie a obnovu lesov, sekvestrácie prostredníctvom lesníctva v Spoločenstve,
- environmentálneho bezpečného zachytávania a geologického uskladnenia CO₂,
- podpory prechodu k formám dopravy s nízkymi emisiami a k verejnej doprave,
- financovania výskumu a vývoja v oblasti energetickej účinnosti a čistých technológií v odvetviach,
- opatrení, ktorých cieľom je zvýšiť energetickú účinnosť a zlepšiť izoláciu a
- pokrytia správnych výdavkov na riadenie schémy Spoločenstva.

Obrázok schémy skleníkového efektu, znázorňujúci jednoduchý model príčiny globálneho otepľovania.

6. Záver

Plánovaný termín začatia činnosti spoločnej aukčnej platformy je 1.1.2011. V súčasnosti sa predpokladá fungovanie štyroch samostatných aukčných platforiem a to vo Veľkej Británii, Dánsku, zvažuje sa v Španielsku a Poľsku. Uvedené krajiny investovali nemalé finančné prostriedky do vývoja aukčnej platformy a preto im Komisia ponechala možnosť neparticipovať na spoločnej aukčnej platforme a minimálne počas úvodného obdobia 3 rokov (maximálne počas 5-tich rokov) využiť samostatnú aukčnú platformu.

Prístup k aukciám, a možnosť výberu účastníkmi bude priamo prostredníctvom internetu alebo výhradného pripojenia alebo prostredníctvom oprávnených finančných sprostredkovateľov. Z vyššie uvedeného vyplýva, že povinní účastníci schémy obchodovania majú právo žiadať o povolenie predložiť ponuku. Majú právo na prístup k informáciám v jednotlivých aukčných platformách a taktiež právo nákupu kvót.

Povinní účastníci majú tak ako aj ostatní účastníci povinnosti uhradiť svoj záväzok vyplývajúci z výsledku aukcie, t.j. úhrady dlžnej sumy. Účastníci obchodovania s emisnými kvótami, ktorí majú záujem nakupovať emisné kvóty musia v prvom rade splniť požiadavky na povolenie predkladať ponuku.

Prostredníctvom aukčnej platformy (tzv. primárnej aukcie) budú môcť predávať emisné kvóty len členské štáty participujúce na danej aukčnej platforme. Naproti tomu kupujúci môžu byť viacerí a to: povinní účastníci ETS, investičné a úverové inštitúcie, verejnoprávne a štátne subjekty, podnikateľské skupiny povinných účastníkov ETS a obchodníci s emisnými kvótami. V celom procese sa bude jednať o predaj emisných kvót skleníkových plynov CER¹⁷, ERU¹⁸, EUA (otázka možnosti obchodovania s kvótami CER a ERU je ešte stále otvorená).

Z dôvodu komplikovanosti celého systému a zámeru zabezpečiť transparentnosť aukcií bude vymenovaný aukčný kontrolór, ktorý bude dohliadať na priebeh aukcií a pripraví každoročne výročné správy o fungovaní aukčnej platformy. Tie následne predkladá Komisii. V prípade akýchkoľvek pochybností je možné Komisiou alebo členský štát požiadať aukčného kontrolóra o vypracovanie posudku k určitej problematickej otázke, prípadne k podozreniu alebo o vypracovanie celkovej správy.

*Autorkou článku je Ing. Gabriela Bizoňová,
MPŽPRR SR, odbor obchodovania
s emisnými kvótami*

Vysvetlivky a použité skratky

- 1 Verejné dražby
- 2 Národný alokačný plán II presne rozdelené množstvo kvót Slovenskej republiky pre jednotlivých povinných účastníkov schémy obchodovania, ktoré bolo schválené Európskou komisiou a následnej vládou Slovenskej republiky. NAP bol vytvorený v zmysle §8 Zákona.
- 3 Assigned Amount Units
- 4 European Union Allowances
- 5 Referenčná úroveň
- 6 CO₂ - Oxid uhličitý
- 7 ETS - Emission Trading Scheme – schéma obchodovania s emisnými kvótami.
- 8 Predloženie ponuky je v tomto nariadení chápané v zmysle predloženia cenovej ponuky pre ponúkané množstvá kvót.
- 9 Spoločnú aukčnú platformu spravuje zvolený prevádzkovateľ a ide o celkové zabezpečenie priebehu aukcií po organizačnej, právnej a technickej stránke pre všetky členské štáty, ktoré sa dohodli pre jednotnú akciu a taktiež všetkých potenciálnych nákupcov emisných kvót.
- 10 Záväzok o dodávke v budúcnosti
- 11 Termínový kontrakt predstavujúci záväzok predávajúceho predat' v určitom stanovenom termíne určitý nástroj za cenu stanovenú pri uzatvorení dohody a záväzok kúpiť príslušné aktívum v dohodnutých podmienkach.
- 12 Kvóty predané na odovzdanie v dohodnutom termíne – do dvoch obchodných dní odo dňa aukcie
- 13 Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2006/48/ES zo 14. júna 2006 o začatí a vykonávaní činností úverových inštitúcií

- 14 Sú definované v nariadení komisie ako :iné oprávnené osoby uvedené v článku 2 ods. 1 písm. i) smernice 2004/39/ES“ SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, o zmene a doplnení smerníc Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení smernice Rady 93/22/EH - „osoby obchodujúce s finančnými nástrojmi na vlastný účet alebo poskytujúce investičné služby v oblasti komoditných derivátov alebo derivátových kontraktov zahrnutých v prílohe I oddiele C 10 klientom v rámci svojej hlavnej obchodnej činnosti ako vedľajšiu činnosť pri posúdení na skupinovom základe za predpokladu, že táto hlavná činnosť nie je poskytovaním investičných služieb v zmysle tejto smernice alebo bankových služieb podľa smernice 2000/12/ES;
- 15 „regulované trhy podliehajú legislatívnej úprave podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, o zmene a doplnení smerníc Rady 85/611/ES a 93/6/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení smernice Rady 93/22/EHS a podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES z 28. januára 2003o obchodovaní s využitím dôverných informácií a manipulácii s trhom.
- 16 Čl. 10 ods. 5 Smernice: „komisia monitoruje fungovanie európskeho trhu s uhlíkom. Každoročne predkladá Európskemu parlamentu a rade správu o fungovaní trhu s uhlíkom, ktorá obsahuje informácie o priebehu aukcií, likvidite a obchodovaných objemoch. Členské štáty v prípade potreby zabezpečia, aby boli komisii poskytnuté všetky relevantné informácie najneskôr dva mesiace pred tým, ako Komisia správu schváli. Čl. 12 ods. 1a): „členské štáty zabezpečia, aby sa kvóty mohli prenášať medzi: a) osobami v spoločenstve“
- 17 CER- Certified Emission Reduction
- 18 ERU- Emission Reduction Unit

Použité zdroje:

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/29/ES z 23. apríla 2009, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES s cieľom zlepšiť a rozšíriť schému Spoločenstva na obchodovanie s emisnými kvótami skleníkových plynov
2. Dokument D009287/03 - Návrh Nariadenia Komisie (EÚ) o harmonograme, správe, a iných aspektoch obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov formou aukcie, podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve
3. Kjótsky protokol
4. Zákon č. 572/2004 o obchodovaní s emisnými kvótami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
5. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, o zmene a doplnení smerníc Rady 85/611/ES a 93/6/EHS Smernica 2003/87/ES
6. www.wikipedia.sk
7. Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2006/48/ES zo 14. júna 2006 o začatí a vykonávaní činností úverových inštitúcií+

OCHRANA SPOTREBITEĽA NA FINANČNOM TRHU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Mária Klimiková - Anna Sabolová

Rozvoj finančných trhov prináša legislatívne úpravy predovšetkým pre veľké subjekty finančného trhu – pre banky, burzy, obchodníkov s cennými papiermi, poisťovne. Významnou zložkou finančných trhov sú spotrebiteľia, konzumenti finančných služieb, ktorí neraz nepoznajú svoje práva a ani inštitúcie, na ktoré sa pri prípadných problémoch môžu obrátiť.

Presne odhadnúť, v akej miere by mali byť finančné služby regulované v záujme spotrebiteľov je komplikované. V tejto súvislosti je nutné dbať aj na zvyšovanie finančnej gramotnosti spotrebiteľov, informovanosti o finančných produktoch a postupoch, aby sa vedeli zorientovať na trhu a poskytovať informácie o inštitúciách na ochranu spotrebiteľov, aby boli dostatočne informovaní ako sa môžu brániť.

Právna úprava slovenského finančného trhu postupne preberá iniciatívy odporúčané Európskou komisiou pre docieľenie harmonizácie právneho systému s nadnárodným fungujúcimi systémami. Právne akty tvorené Európskou komisiou majú vo väčšine prípadov len charakter odporúčaní a postupne sa začleňujú do národného rámca.

Ochrana spotrebitelja v Slovenski republiki

Spotrebiteľskú politiku v tom najširšom zmysle, kam vlastne spadá ochrana spotrebiteľa, zastrešuje Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky a ako ústredný orgán štátnej správy má pri ochrane spotrebiteľa výsadné miesto gestora. Ochranu spotrebiteľa majú v kompetencii viaceré inštitúcie, napríklad v oblasti bezpečnosti výrobkov a služieb Ministerstvo hospodárstva SR, v oblasti ochrany zdravia a služieb zdravotníctva Ministerstvo zdravotníctva SR, v oblasti bankovníctva a finančných služieb Ministerstvo financií SR a Slovenská banková asociácia, právna úprava v oblasti občianskeho práva je v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti SR.

Ochrana spotrebiteľa je postupne začleňovaná

do legislatívy SR. Prioritou v období od roku 1994 do roku 2004 bolo vypracovať a schváliť zákony a plniť úlohy a kritériá v rámci smerníc Európskej únie, ktoré bolo potrebné postupne prijať v rámci harmonizácie legislatívy Slovenskej republiky s legislatívou Európskej únie. V súčasnom období sa už kladie dôraz na účinnosť a efektívnosť prijatých opatrení v oblasti vybavovania spotrebiteľských sťažností, mimosúdne riešenia sporov. Popri legislatívnych opatreniach sa zdôrazňuje aj snaha o pozdvihnutie finančného povedomia - finančné vzdelanie a finančné poradenstvo, prostredníctvom vzdelávacích programov, publikovania odborných článkov a príručiek pre spotrebiteľov.¹

Ochrana spotrebiteľa na finančnom trhu

Za hlavné priority pri ochrane spotrebiteľa na finančnom trhu sú v rámci EÚ považované:

- udržanie stability finančného trhu ako celku
- zabezpečenie zdravého fungovania finančného trhu
- udržanie čo najvyššej dôveryhodnosti finančného trhu a ochrana práv spotrebiteľa pri využívaní finančných služieb poskytovaných rôznymi finančnými inštitúciami
- neustála implementácia európskej legislatívy do právneho poriadku Slovenskej republiky
- rešpektovanie pravidiel hospodárskej súťaže.

Pre úplnosť uvádzame prehľad zákonov, v ktorých je priamo i nepriamo zakotvená ochrana spotrebiteľa.

1. Zákon č. 747/2004 o ochrane nad finančným trhom (zákon o dohlade)
2. Zákon č. 8/2008 o poisťovníctve
3. Občiansky zákonník zákon č. 40/1964 Zb.
4. Zákon č. 250/2007 Z. z. na ochranu spotrebiteľa
5. Zákon č. 266/2005 Z. z. na ochranu spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku

1 *Stratégia spotrebiteľskej politiky na roky 2007 – 2013*. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Dostupné na internete: <http://www.economy.gov.sk/index/open_file.php?ext_dok=116515>

6. Zákon č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č.71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a § 80 až 98 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov
8. Zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov
9. Zákon č. 340/2005 Z. z. o sprostredkovaní poisťovania a zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
10. Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní
11. Zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov

Wybrané subjekty určené na ochranu spotrebiteľa v Slovenskej republike

Každý členskej krajine vyplýva z legislatívy povinnosť ochraňovať, informovať, pomáhať a vzdelávať spotrebiteľa prostredníctvom organizácií a inštitúcií na medzinárodnej alebo národnej - vnútroštátnej úrovni.

Subjekty pôsobiace v oblasti ochrany spotrebiteľa:

- Medzinárodné organizácie a inštitúcie - Európska komisia, OECD, Svetová centrálna banka, OSN, IOSCO - International Organization of Securities Commissions.
- Vnútroštátne orgány verejnej moci - Národná banka Slovenska, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo financií SR.
- Finančné inštitúcie a ich asociácie - Asociácia obchodníkov s cennými papiermi, Slovenská banková asociácia, Asociácia poisťovní, Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností, Asociácia dôchodkových správcovských spoločností, Asociácia finančných sprostredkovateľov a finančných poradcov, Burza cenných papierov v Bratislave.
- Verejný ochranca práv (ombudsman).
- Slovenská obchodná inšpekcia (SOI).
- Ostatné mimovládne inštitúcie - združenia a asociácie spotrebiteľov.

Konanie inštitúcií a organizácií je vymedzené podmienkami:

- nezávislosť - prostredníctvom osoby, ktorá disponuje potrebnou odbornou kvalifikáciou, skúsenosťami, najmä v právnych otázkach,
- transparentnosť - každoročné zverejňovanie správ o vydaných rozhodnutiach prístupné pre každého,

- kontradiktórne konanie - umožňuje stranám v konaní predkladať dôkazy, stanoviská a oboznámovať sa s dôkazmi a stanoviskami druhej strany,
- hospodárnosť - bezodplatný a rýchly priebeh konania,
- zákonnosť - písomné, odôvodnené a doručené rozhodnutie s právnymi účinkami aj v cezhraničných sporoch,
- sloboda konania - vyplýva zo slobodnej vôle účastníkov o záväznosti takéhoto rozhodnutia,
- zastúpenie - možnosť nechať sa zastupovať, napr. advokátom.²

Ochrana spotrebiteľa v oblasti finančných služieb

Problematika ochrany spotrebiteľa v oblasti finančných služieb sa na Slovensku dlhodobo rieši v zmysle dokumentov Zelená kniha o retailových službách a Biela kniha o finančných službách, ktoré vypracovala Európska komisia pre finančné služby. Napriek dosiahnutému pokroku ešte nemožno hovoriť o dostatočnej ochrane spotrebiteľov. Viaceré doteraz vypracované a predkladané legislatívne návrhy sú negatívne posudzované zo strany subjektov finančného trhu. Vytváranie nových inštitúcií tiež vyžaduje zaťažiť štátny rozpočet.

V súčasnosti je ochrana spotrebiteľov v oblasti finančných služieb v kompetencii týchto inštitúcií:

1. Národná banka Slovenska - Oddelenie ochrany spotrebiteľa - ako sa uvádza v koncepcii ochrany spotrebiteľa v oblasti finančných služieb, zabezpečenia finančného vzdelávania a regulácie sprostredkovateľskej činnosti a poradenskej činnosti na finančnom trhu, vykonáva Národná banka Slovenska funkčný a efektívny dohľad nad činnosťou subjektov finančného trhu a v súlade s platnou legislatívou jej dohľad prispieva k stabilite finančného trhu a jeho bezpečnému a zdravému fungovaniu.³
2. Kancelária bankového ombudsmana - bola zriadená Slovenskou bankovou asociáciou (SBA). Svoju činnosť začala vykonávať od 1. septembra 2007.⁴
3. Slovenská banková asociácia (SBA) - organizácia zastupujúca záujmy bánk voči orgánom štátnej moci, verejnosti a zahraničiu. Od roku 1996 je Slovenská

² NH HOGER NIEDERHUBER ADVOKÁTI s.r.o., GEJDOŠOVÁ, D. 2009. Spolupráca Spotrebiteľského inštitútu a advokátov 2009. In *Spotrebiteľ*. Bratislava: Spotrebiteľský inštitút, 2009. ISSN 1337-5032, č. 2, 4 - 5 s.

³ NH HOGER NIEDERHUBER ADVOKÁTI s.r.o., GEJDOŠOVÁ, D. 2009. Spolupráca Spotrebiteľského inštitútu a advokátov 2009. In *Spotrebiteľ*. Bratislava: Spotrebiteľský inštitút, 2009. ISSN 1337-5032, č. 2, 4 - 5 s.

⁴ Spracované podľa: Výročná správa o činnosti Bankového ombudsmana za rok 2008. [cit. 2010.2.24]. Dostupné na internete: <http://www.sbaonline.sk/sk/presscentrum/tlacove-spravy-sba/vyroczna-sprava-bankoveho-ombudsmana.html>

banková asociácia členom Európskej bankovej federácie (European Banking Federation - EFB) a členom Európskej platobnej rady (European Payment Council EPC) a od roku 2006 členom Republikovej únie zamestnávateľov (RÚZ). V rámci SBA pôsobí Stály rozhodcovský súd, ktorý rieši spory medzi klientom a bankou (aj stavebnou sporiteľňou) pri vnútroštátnom platobnom styku.

4. Spotrebiteľské organizácie - Asociácia spotrebiteľov Slovenska, Združenie slovenských spotrebiteľov, Asociácia užívateľov služieb, Združenie na ochranu spotrebiteľov – (OMBUDSPOT).⁵
5. Slovenská asociácia správcofských spoločností (SASS) - spoločnosti pôsobiace v oblasti kolektívneho investovania položili základy organizácie, ktorá bude prinášať spoločné riešenia neustále vznikajúcich problémov.⁶
6. Národná akadémia finančného vzdelávania - ako autorizačné centrum bude zabezpečovať potrebnú úroveň finančného vzdelávania verejnosti (<http://www.afv.sk/>).⁷
7. Úrad pre ochranu finančného spotrebiteľa – bol schválený zákon, podľa ktorého mala byť zriadená takáto inštitúcia, v rámci ktorej mal pôsobiť aj Finančný ombudsman, ktorý mal riešiť podnety klientov z pohľadu Etického kódexu bánk. Uvedenie tohto zákona do praxe je v súčasnosti pozastavené.

Iniciatívy Slovenskej republiky na finančnom trhu

Neustále sa skvalitňujúca ochrana spotrebiteľov, inštitúcií, malých a stredných podnikov a spolupráca orgánov vnútroštátneho a medzinárodného dohľadu posúva hranicu štandardu stále vyššie, vždy sa však nájdu nedostatky a oblasti, ktoré sa dajú zdokonaľovať. Keďže oblasť finančných služieb a finančného trhu zahŕňa množstvo smerníc, zákonov a ich noviel, uvádzame len niektoré. Potrebné je vyzdvihnúť ochranu investora, ochranu spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku, systém ochrany vkladov v SR, významná a potrebná je ochrana v oblasti poisťovníctva, dôchodkového sporenia a kolektívneho investovania, regulácia spotrebných úverov a iné.

1. Ochrana spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku - dňa 1. januára 2010 nadobudla účinnosť novela Zákona č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku v znení

neskorších predpisov. V tomto zákone sa presne stanovujú povinnosti a požiadavky zúčastnených strán poskytujúcich alebo využívajúcich finančné služby prostredníctvom diaľkovej komunikácie na základe zmluvy na diaľku a podmienky uzavretia zmluvy na diaľku.⁸

2. Systém ochrany vkladov v podmienkach Slovenskej republiky - ochrana vkladov v Slovenskej republike je upravená v Zákone č. 188/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a obsahuje aj informácie o poskytovaní náhrad za tieto vklady, ak sa stanú nedostupnými. Týmto zákonom bol zriadený Fond ochrany vkladov (Deposit protection fund),⁹ ktorý sústreďuje peňažné príspevky bánk a pobočiek zahraničných bánk na poskytovanie náhrad za vklady, ktoré sa stali nedostupnými.
3. Ochrana investora v Slovenskej republike - od 1. januára 2002 vstúpil do platnosti Zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách, ktorý sa týka aj obchodníkov s cennými papiermi. Zákomom bol vytvorený systém náhrad pre investorov na Slovensku, zákon taktiež stanovuje podmienky pre ochranu drobných investorov, ktorí sú klientmi obchodníkov s cennými papiermi, prostredníctvom Garančného fondu (The Investment Guarantee Fund)¹⁰ - ako právnická osoba bol zriadený zákonom č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách, na zhromažďovanie peňažných príspevkov obchodníkov s cennými papiermi a pobočiek zahraničných obchodníkov s cennými papiermi, správcofských spoločností a pobočiek zahraničných správcofských spoločností na poskytovanie náhrad za nedostupný klientsky majetok prijatý obchodníkom s cennými papiermi alebo zahraničným obchodníkom s cennými papiermi, správcofskou spoločnosťou alebo zahraničnou správcofskou spoločnosťou na vykonanie investičnej služby a nakladá s nadobudnutými peňažnými prostriedkami v súlade so zákonom o cenných papieroch.¹¹
4. Ďalšie informácie poskytuje novela zákona č. 594/2003 Z. z. o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov, ktorá nadobudla účinnosť 27. mája 2009.

8 Zákon 266/2005 o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In Zbierka zákonov č 116/2005 strana 2727, Národná rada SR. Dostupné na internete: <http://poisti.to/pa/docs/Z-266-2005_Financne-sluzby-na-dialku.pdf>

9 Fond ochrany vkladov. [cit. 2010.2.24]. Dostupné na internete: <http://www.fovsk.sk/sk/o-fonde-ochrany-vkladov/>

10 ŠABIKOVÁ, I. 2009. Vplyv legislatívnych a inštitucionálnych zmien na vývoj finančného trhu na Slovensku. Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta. Dostupné na internete: <<http://www.derivat.sk/index.php?PageID=1573>>

11 Garančný fond investícií. [cit. 2010.2.24]. Dostupné na internete: <http://www.garancnyfond.sk/>

5 OMBUDSPOT, mimosúdne spotrebiteľské centrum Poprad. [cit. 2010.2.25]. Dostupné na internete: <http://www.ombudspot.sk/>

6 Slovenská asociácia správcofských spoločností. [cit. 2010.3.25]. Dostupné na internete: www.ass.sk

7 Akadémia finančného vzdelávania. [cit. 2010.2.24]. Dostupné na internete: <http://www.afv.sk/>

5. Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/39/EC o trhoch s finančnými nástrojmi - MiFID v podmienkach slovenského finančného trhu (Market in Financial Instrument Directive) - táto smernica prináša presné pravidlá poskytovania investičného poradenstva, čím dosahuje vysoká úroveň ochrany investorov pred rizikovými investíciami. Smernica zastrešuje všetky finančné nástroje a služby dostupné na finančnom trhu pre klientov a potenciálnych klientov finančných inštitúcií, a to cenné papiere, menové a úrokové deriváty, podielové fondy a produkty obsahujúce deriváty.¹²

Ochrana spotrebiteľa pri cezhraničných finančných službách

Pre prípady nevyriešených sporov existuje viacero možností a sú kreované organizácie, na ktoré sa klient môže obrátiť. Užitočné rady poskytnú aj organizácie:

- Vnútroštátne združenie spotrebiteľov v danej krajine
- Európska sieť spotrebiteľských centier, ECC – Net
- Sieť na mimosúdne riešenie cezhraničných finančných sporov - FIN – NET (Financial Dispute Resolution Network)
- Riešenie sporov na jednotnom trhu - Solvit.

FIN – NET (Financial Dispute Resolution Network)

Európski spotrebitelia majú v oblasti maloobchodných (retailových) služieb k dispozícii veľký výber finančných produktov. V prípade problémov so zahraničnými finančnými spoločnosťami môže byť zložitejšie dosiahnuť vybavenie reklamácie. Riešenie cezhraničných sporov v oblasti finančných služieb je okrem súdnej cesty možné i mimosúdnym riešením sťažností. Na tento účel bola zriadená FIN-NET - medzištátna sieť pre mimosúdne riešenie sporov v rámci krajín Európskej únie. Vo FIN-NET sú vnútroštátne systémy riešenia sťažností v odvetví finančných služieb (napr. bankový ombudsman, komisia pre sťažnosti spotrebiteľov, spotrebiteľská rozhodcovská rada) spojené do siete vzájomnej spolupráce.

Členovia siete FIN-NET sú prepojení prostredníctvom memoranda o porozumení, v ktorom sú okrem procedurálneho rámca cezhraničnej spolupráce stanovené aj základné zásady mimosúdného riešenia sporov.¹³

¹² ŠABIKOVÁ, I. 2009. Vplyv legislatívnych a inštitucionálnych zmien na vývoj finančného trhu na Slovensku. Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta. Dostupné na internete: <<http://www.derivat.sk/index.php?PageID=1573>>

¹³ Všeobecné európske príručky, dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/youreurope>

Ciele FIN-NET sú:

1. zabezpečiť jednoduchý a informovaný prístup k mimosúdnym nápravným prostriedkom pri cezhraničných sporoch,
2. zabezpečiť účinnú výmenu informácií medzi európskymi systémami, aby sa cezhraničné spory mohli vybavovať čo najrýchlejšie, najľahšie, najefektívnejšie a najprofesionálnejšie,
3. zabezpečiť, aby systémy mimosúdného riešenia sťažností z rôznych štátov EÚ fungovali podľa spoločného súboru pravidiel.

Postupy v rámci FIN-NET sú len alternatívami súdnych rozhodnutí, rozhodnutia mimosúdnych orgánov nie sú vo všetkých štátoch vykonateľné na úrovni rozhodnutí súdu. Ak sa finančná inštitúcia neriadi odporúčaniami orgánu na riešenie sťažností, je možné riešiť spor súdnou cestou.

Mimosúdne konania nenahrádzajú priame kontakty klientov s poskytovateľmi finančných služieb. Sťažnosť na FIN-NET možno podať až po neúspešnom pokuse vyriešiť spor s poskytovateľom finančných služieb, s bankou, poisťovňou a pod.

Sieť európskych spotrebiteľských centier ECC - NET

Na podporu mimosúdnych riešení Európska komisia vypracovala bezplatné alebo aspoň cenovo dostupné mechanizmy alternatívneho riešenia sporov. V roku 2005 bola prijatá smernica, v ktorej sa ustanovuje zákaz nespravodlivých obchodných praktík v rámci celej únie. Spotrebitelia postupne dostávajú určitý priestor na odškodnenie. Vytvorenie Sieť európskych spotrebiteľských centier (ECC – NET, The European Consumer Centres Network), ktorá sa zaoberá sťažnosťami spotrebiteľov, je ďalším krokom vpred v ochrane klientov. V každom členskom štáte sa nachádza jedno centrum, ktoré je medzičlánkom medzi európskymi spotrebiteľmi a Európskou komisiou.¹⁴

ECC – NET je teda sprostredkovateľský článok medzi Európskou komisiou a európskymi spotrebiteľmi pri podpore čo najefektívnejšieho fungovania vnútorného trhu.

FIN – USE (Forum of User Experts in the Area of Financial Services)

Táto organizácia bola založená Európskou komisiou v roku 2004 ako fórum pre pomoc spotrebiteľom v oblasti skvalitňovania poskytovaných finančných služieb. Významnú úlohu má aj Fórum používateľov

¹⁴ Mráziková, M.: Spotrebiteľské povedomie v Európskej únii, Ekonomické rozhľady 3/2008 - vedecký časopis Ekonomickej univerzity v Bratislave: Ekonomická univerzita Bratislava, 2008. Str. 390-400. ISSN 0323-262X

finančných služieb, ktoré zastáva dôležitú úlohu tým, že poskytuje názor samotných používateľov na vývoj politiky ES. Pre vylepšenie, alebo podchytenie nedostatkov je dôležitá aj účasť samotných občanov ako aj expertov z oblasti podnikania. Prvotná zodpovednosť za vzdelanie spotrebiteľov spočíva na členských štátoch. Európska komisia podporuje celoeurópsku výmenu názorov o finančnom vzdelaní, o gramotnosti spotrebiteľov a o najlepšej praxi a aj informácie pri realizácii projektov.¹⁵

Finančné fórum sa zaoberá všetkými službami tak, ako je definované v smernici o predaji na diaľku, tzn. všetky služby bankového, úverového, poistného, dôchodkového, investičného alebo platobného charakteru.

Alternatívne riešenie sporov (Alternative dispute resolution ADR)

Mimosúdne mechanizmy riešenia sporov boli vyvinuté v rámci Európskej únie s cieľom pomáhať občanom, ktorí majú nedoriešené spotrebiteľské spory a nedosiahli dohodu s obchodníkom. ADR mechanizmy používajú najmä tretiu stranu a je to arbiter, mediátor alebo ombudsman pri pomoci spotrebiteľom s cieľom dosahovať riešenia.

Jednoznačnými výhodami ADR je, že ponúka väčšiu flexibilitu, podstatne kratší čas priebehu, menej administratívnych nákladov a je to menej formálna forma vyrovnania, ako zvyknú byť súdne vyrovnania. Asi najväčšou výhodou ADR spôsobu vyrovnania je, že je podstatne lacnejšou formou. Môžeme skonštatovať, že tieto mechanizmy sa rozdielne vyvíjali v celej Európskej únii. Niektoré vznikli ako výsledok verejnej iniciatívy, a to na dvoch úrovniach:

- na centrálnej úrovni – napr. výbor pre sťažnosti spotrebiteľov škandinávskych krajín,
- na miestnej úrovni – napr. rozhodcovský súd v Španielsku.

Niektoré mechanizmy na druhej strane pramenia zo súkromnej iniciatívy – napr. mediátori / ombudsmeni z oblasti bankovníctva a poisťovníctva. Z dôvodu diverzifikácie týchto orgánov sa môžeme stretnúť s tým, že ich rozhodnutia by sa mohli líšiť – niektoré sú podané ako odporúčania, iné sú záväzné len pre profesionálov fungujúcich vo finančnom sektore, alebo sú záväzné pre každého.

Záver

Proces využívaný v rámci Európskej únie pre vývoj, zrýchlenie implementácie nových noriem a zblížova-

nie právnych predpisov jednotlivých členských štátov EÚ, vo finančnom sektore známy ako Lamfalussyho proces, sa skladá zo štyroch fáz, kde na prvom stupni pôsobí Európsky parlament a Rada Európskej únie, ktoré sa usilujú dosiahnuť zhodu v zásadných princípoch. Na druhom stupni Komisia v spolupráci s CESR (Committee of European Securities Regulators – Výbor európskych regulačných orgánov cenných papierov schvaľuje alebo zamieta posudzované opatrenia. Tretí stupeň prináša implementáciu novo prijatých opatrení do ostatných ekonomík členských štátov a napokon štvrtý stupeň zahŕňa dodržiavanie a presadzovanie nových pravidiel a zákonov. Je otázne, či EÚ bude schopná poskytnúť rovnaké podmienky pre všetkých spotrebiteľov bez ohľadu na krajinu, z ktorej pochádzajú, najmä kvôli nespočetným rozdielom medzi jednotlivými členskými krajinami.

Slovenská republika v tejto oblasti ešte vždy nedosahuje úroveň väčšiny štátov Európskej únie. Obava nastáva aj z narastajúceho množstva poskytovateľov a sprostredkovateľov finančných služieb, čím následne vzniká informačná a odborná asymetria finančného trhu. Na jednej strane vystupujú vzdelaní a školení predajcovia finančných služieb a zástupcovia finančných inštitúcií a na druhej strane je bežný používateľ finančných služieb, ktorého finančná gramotnosť je neraz limitovaná informáciami od poskytovateľov finančných služieb. Celý systém ochrany je preto orientovaný jednoznačne na samotného spotrebiteľa a hlavnou ideou je túto ochranu aj zabezpečiť. Ako pozitívny príklad pre zvýšenie povedomia o právach spotrebiteľa na finančnom trhu je Veľká Británia, kde bola vytvorená kampaň „Know Your Consumer Rights“ – „Poznaj svoje spotrebiteľské práva“ ako nové významné úsilie na podporu spotrebiteľov a poznanie ich práv.

*Autorkami článku sú doc. Ing. Mária Klimiková, PhD,
a Ing. Anna Sabolová
z Národohospodárskej fakulty EU v Bratislave*

¹⁵ Biela kniha o politike finančných služieb 2005 – 2010, Európa – portál Európskej únie. [cit. 2010.12.9]. Dostupné na internete: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sk/com/2005/com2005_0629sk01.pdf

Podnikateľské stratégie v postkrízovom období

Ľuboš Pavelka

Finančná kríza druhotriednych hypoték a ich zabalenie do dlhopisov prostredníctvom ich vyčlenenia z úverujúcich bánk v podobe tzv. sekuritizácie do dlhopisov naštartovala v roku 2008 deštruktívny proces s následným preklopením do krízy svetového hospodárstva. Väčšina ekonomík na všetkých kontinentoch sa ocitla v problémoch. Ekonomické problémy sa primárne prejavili v postupnom dynamickom poklese kurzových indexov, ktoré sa v priebehu roka 2008 prudko oslabili v závislosti od skladby portfóliových titulov približne o polovicu. Ich následný rast od roku 2009 doteraz neprekonal počiatočný strmý prepád. Pokles akciových indexov bol sprevádzaný veľkým objemom klasifikovaných pohľadávok bánk zapríčinený nevyplácanými úvermi poskytnutými na rezidenčné nehnuteľnosti, zvýšením počtu bankrotujúcich firiem, ktoré stratili z dôvodu recesie zákazníkov a nedokázali splácať úvery na financované investície. Situáciu zhoršila aj platobná situácia developerov, ktorí nedokázali nájsť nových záujemcov na byty a kancelárie ani pri klesajúcich cenách. Logickým vyústením hospodárskej skepsy bolo hľadanie nevyhnutných východísk a úsporných opatrení vo firmách a neskôr aj v deravých a čoraz zadlženejších verejných rozpočtoch.

Negatívna nálada vo firmách sprevádzaná poklesom výroby a prepúšťaním nadbytočných pracovníkov bola kombinovaná okrem iného aj krátením pohyblivej časti mzdy zamestnancov a jej nahrádzanie zv. negatívnou motiváciou (vyhrážanie sa výpoveďou, znížením mzdy, hrozbou dlhodobej nezamestnanosti v čase svetovej hosp. krízy...), demotivácia pracovníkov dosahovať nadštandardné výkony, prejavovať iniciatívu, podávať nové riešenia a návrhy...

Massachusettský technologický inštitút (MIT) porovnal dve skupiny závodov na výrobu automobilov, ktoré boli skoro identické. Prvý závod sa riadil zásadou zapájania zamestnancov do inovácií, podiel na zisku, podiel na prírastku produktivity. Druhý závod (Shareholder) nepoužíval stimuláciu uplatňo-

vanú v prvom závode, ale zotrval na princípe všetko pre akcionárov. Výsledkom štúdie MIT bolo zistenie, že prvý závod vyrábal autá rýchlejšie a s menším počtom reklamácií, oproti druhému závodu.

Hromadné prepúšťanie ako krajné riešenie: Východiskom z odbytovej krízy pre firmu nie je masové prepúšťanie tzv. nadbytočných pracovníkov. Firma pri odchode pracovníkov zo zamestnania stráca obvykle to najcennejšie: ľudský kapitál, pozostávajúci z pracovnej sily, ktorá je odborne zdatná a má pracovné skúsenosti. Po ústupe krízy pre mnohé firmy nastáva problém so spätným získaním pracovnej sily, ktorú v predchádzajúcom období z dôvodu nadbytočnosti prepustila. Firmy považujúce pracoviská za pasívum, ktoré si vyžaduje iba náklady na svoje udržiavanie, sú orientované iba na krátkodobý zisk. Mnohé z takýchto spoločností za najefektívnejšie riešenie dôsledkov krízy považujú zbavenie sa momentálne nadbytočných zamestnancov. Firmy hľadajúce riešenia východísk z krízy odbytu svojej produkcie najmä prostredníctvom redukcie počtu pracovných síl si mnohokrát neuvedomujú, že v čase spotrebiteľského dopytu a hospodárskeho rastu je získanie kvalitných zamestnancov väčším problémom, ako obstaranie finančných prostriedkov na rozšírenie výroby. Tendencia smerovania spoločenskej zodpovednosti v postkrízovom období je badateľná v správach, ktoré potvrdzujú znižovanie objemu prostriedkov plynúcich v podobe sponzorstva tretiemu sektoru a na humanitno-zdravotné účely. Obavy majiteľov úspor v budúci vývoj eura a jeho schopnosť odolávať prípadnej inflácii a zachovania kúpnej sily úspor uložených v bankách vyúsťujú do rastu cien zlata a jeho sestry, ktorým je označované zlato. Čoraz viac počuť hlasy, že peniaze v bankách nedokážu pri extrémne nízkej súčasnej úrovni úrokov držať krok s rastom cien. Strach pred dôsledkami preferovania virtuálnej ekonomiky v podobe finančných špekulácií oproti reálnej ekonomike je ťažké kvantifikovať, pretože tieto sa v závislosti od zdroja informácií značne

odlišujú. Najskromnejšie zdroje hovoria minimálne o 10 násobnej prevahe virtuálneho oproti reálnemu obchodu.

V čase krízy jednotlivé ekonomiky okrem peňazí na záchranu kolabujúcich bánk použili stimulačné nástroje na posilnenie rastu HDP. Po šrotovnom na autá a prepade daňových príjmov štátov sa dieťa vo verejných financiách zväčšila natolko, že ani jedna krajina eurozóny už neplní tzv. maastrichtské kritériá Paktu stability. Pomer verejného k dlhu v pomere k HDP je v mnohých prípadoch už tak vysoký, že investori strácajú trpezlivosť a dôveru v schopnosť štátov uhrádzať svoje splatné záväzky. Vo svete už prakticky existuje veľmi málo krajín, ktoré nie sú nadmerne zadlžené. Verejné dlhy pre mnohé ekonomiky predstavujú obrovské bremeno, ktoré nevedia zvládnuť bez tzv. uťahovania opaskov svojich obyvateľov. Verejné dlhy najvyspelejších ekonomík sveta dokazujú, že životnú úroveň, sociálny štát a verejná infraštruktúra komunít bola budovaná iba za cenu zadlžovania budúcich generácií. Slovensko v tejto oblasti nie je výnimkou, pretože presne za dva roky (2008–2010) zvýšilo svoj verejný dlh o rekordných 12 % HDP. Ročné výdavky na platenie úrokov tak dosiahnu ročne viac ako 1,20 mld eur. Zvláštnosťou Slovenska je aj prístup k riešeniu dlhov v podobe úsporného ozdravného balíčka, ktorý začne platiť od začiatku roka 2011: štát uprednostní namiesto zvýšenia daní z príjmu zavedenie odvodov z nepracovných príjmov, ktoré sa vo väčšine krajín neplatia. Dôvod je veľmi jednoduchý – odvody z príjmov na rozdiel od daní sú obmedzené stropmi (maximálnymi vymeriavacími základmi), t.j. netýkajú sa občanov, ktorí zarábajú viac ako 3 násobok, prípadne 4 násobok priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Zdaňovanie kapitálu v podobe novinky v podobe odvodov z dividend a podielov spoločníkov na s.r.o. privítajú najmä firmy, ktoré sa zaoberajú zakladaním spoločností v daňových rajoch ako aj účtovní a právni poradcovia. Zvýšenie odvodov sa

netýka nadštandardne zarábajúcich spoločníkov, ani manažérov so zlatými padákmi, pretože po prekročení maximálnych hraníc vymeriavacích základov pre odvody sa ich negatívne zmeny nedotknú. Na druhej strane zavedenie odvodov z odstupného a odchodného zvýši náklady firiem, ktoré prepúšťajú nadbytočných pracovníkov alebo ľudí odchádzajúcich na dôchodok.

Spoločenská spravodlivosť na Slovensku v oblasti daní a odvodov bude mať tak od roku 2011 väčšie trhliny ako doteraz. Degresívny charakter daňovo-odvodového zaťaženia mal byť kompenzovaný zavedením tzv. miliónárskej dane, ktorej úlohou bolo navodiť ilúziu sociálnej spravodlivosti. Realitou dneška je však skutočnosť, že vysoko príjmové vrstvy obyvateľstva na Slovensku zaplatia na daniach a odvodoch oveľa menej ako v iných krajinách EÚ. Zvýšenie DPH sa týka na rozdiel od odvodov všetkých príjmových skupín. Zdaňovanie spotreby však naráža na rozhodovanie spotrebiteľov, ktorí si identický tovar kupujú tam, kde je lacnejší. Rozširovanie možností cezhraničných nákupov tovarov cez internet a prihraničná nákupná turistika dokazujú, že aj na bežný nákup sa oplatí zájsť do susedných krajín, kde je nižšia DPH (na potraviny obvykle cca 10 %) alebo kde sa obchodníci uspokojia s nižšími maržami. Riešenia na znižovanie schodkov štátnych rozpočtov sú všade pre obyvateľstvo bolestivé. Na to, aby našli pochopenie u verejnosti je však potrebné ich zahryznutie do peňaženiek všetkých občanov. Teda nielen tých, ktorí nie sú tak úspešní alebo nemajú to šťastie alebo kontakty, dosahovať príjem, ktorého sa už antisociálne rozšírenie vymeriavacích základov pre odvody netýka.

*Autorom článku je Ing. Ľuboš Pavelka, PhD.
z Ekonomickej univerzity v Bratislave*

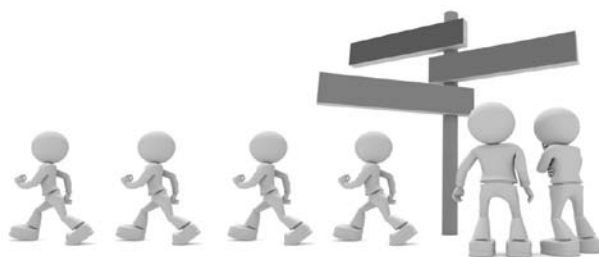
Moderné data miningové metódy

Lenka Blažková

V našom poslednom príspevku v tomto roku sa budeme zaoberať metódami, ktoré svojou povahou nespádajú do štatistiky, a síce postupmi, ktoré sa súhrnne označujú ako prostriedky pre data mining – získavanie znalostí z dát. Pretože táto skupina metód je prinajmenšom rozsiahla, naša užšia téma budú metódy užívané pri riešení tzv. **klasifikačných úloh**. Ide o problémy, kedy sa snažíme nájsť pravidla pre rozdelenie objektov do vopred daných skupín. Štandardné štatistické postupy využívané pre takýto typ úloh sú diskriminačná analýza a logistická regresia. Ich modernou alternatívou môžu byť napríklad **klasifikačné rozhodovacie stromy** alebo **neurónové siete**.

O čo ide v klasifikačných úlohách?

Štruktúra dát, ktoré sú predmetom analýzy, je akási matica alebo tabuľka, ktorej riadky predstavujú jednotlivé objekty (napríklad jednotlivých zákazníkov) a stĺpce odpovedajú meraným vlastnostiam objektov (vek, výška príjmu, rodinný stav, pohlavie, mesačný obrát na účte, ...). Pre každý objekt máme k dispozícii aj jeho klasifikáciu – príslušnosť k jednej z existujúcich skupín (pre účely credit skóringu to sú najčastejšie dobrí a zlí klienti vo vzťahu ku splácaniu úverov, prípadne môže existovať i neutrálna skupina, u ktorej si pre konečné rozhodnutie pýtame ďalšie informácie). Takáto klasifikácia je však dostupná iba pre niektoré objekty. Klasifikačná úloha spočíva v tom, že je treba správne klasifikovať aj objekty nové. Objekty, pre ktoré máme informáciu o príslušnosti k jednej z možných skupín, používame ako učiace (vzorové) dáta. Hľadáme v nich súvislosť medzi klasifikáciou a ostatnými meranými veličinami

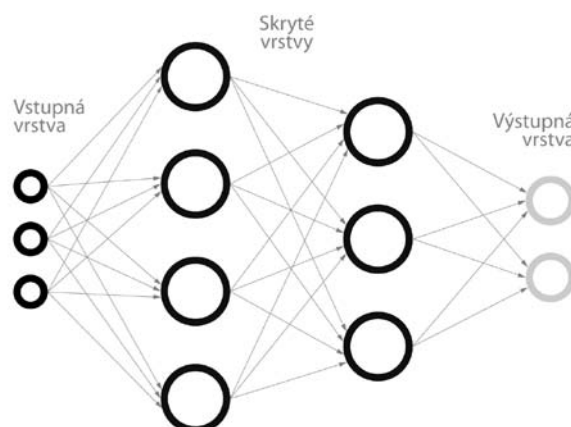

na, u ktorej si pre konečné rozhodnutie pýtame ďalšie informácie). Takáto klasifikácia je však dostupná iba pre niektoré objekty. Klasifikačná úloha spočíva v tom, že je treba správne klasifikovať aj objekty nové. Objekty, pre ktoré máme informáciu o príslušnosti k jednej z možných skupín, používame ako učiace (vzorové) dáta. Hľadáme v nich súvislosť medzi klasifikáciou a ostatnými meranými veličinami

– na základe analýzy vplyvu ostatných premenných na klasifikáciu objektov vytvoríme model, ktorý aplikujeme na nové dáta. V dnešnej dobe sa k tomuto účelu z moderných data miningových metód používajú neurónové siete a algoritmy založené na rozhodovacích stromoch. Teraz sa budeme bližšie venovať týmto dvom technikám.

Princíp neurónových sietí

Neurónové siete sa snažia napodobňovať činnosť neurónov v ľudskom mozgu. Ich základom je model umelého neurónu, ktorý na základe vstupov (buď z vonkajšku alebo od iných neurónov) generuje výstup. Podľa toho, kde sa neurón nachádza, rozlišujeme **vstupnú**, **skrytú** a **výstupnú** vrstvu neurónov.

Každý zo vstupov má inak veľký vplyv na výstup neurónu – toho sa dosiahne v tzv. **učiacej fáze** algoritmu, kedy sú generované výstupy porovnávané s výstupmi cieľovými (známou klasifikáciou) a kedy sa váhy jednotlivých vstupov na základe učiacich dát postupne nastavujú tak, aby sme dosiahli čo najlepšie zhody – minimalizujú sa odchýlky generovaných a cieľových výstupov. Umelý neurón vyhodnocuje vstupy a jeho výstupom je **aktivačná funkcia**, ktorá je funkciou váženého súčtu vstupov. Hodnota aktivačnej funkcie slúži ako vstup neurónom ďalšej

vrstvy alebo, ak ide o neurón vo výstupnej vrstve, už udáva hľadanú klasifikáciu predpísanú neurónovou sieťou.

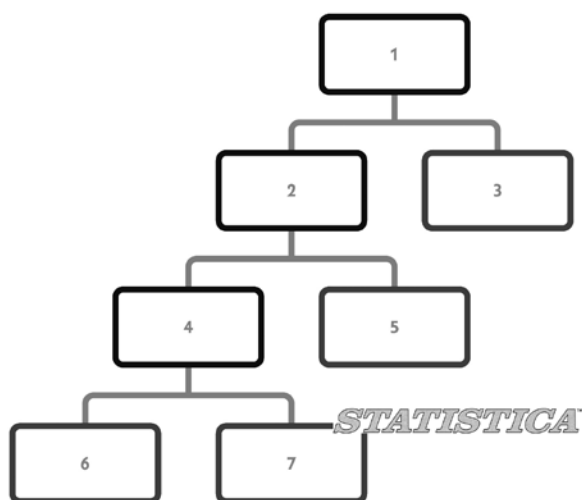
Ideálna neurónová sieť

Výsledná neurónová sieť by nemala byť príliš rozsiahla, pretože potom dochádza k **preučeniu**, kedy sieť nie je schopná zovšeobecnenia pre iné než učiace dáta, ale ani príliš malá, lebo potom totiž nie je schopná dobre rozlišovať medzi objektmi rôznych klasifikačných tried. Pre nájdenie počtu skrytých neurónov a takisto pre úpravu váh v procese učenia existuje mnoho algoritmov, často sa pre nastavenie váh používa algoritmus zvaný **backpropagation**. Oblúbené typy neurónových sietí pre klasifikáciu sú **perceptrónová neurónová sieť** a sieť **RBF** (radial basis function).

Riešenia pomocou stromov

Iným prístupom k otázke klasifikácie sú rozhodovacie stromy. Pre vysvetlenie princípu stromov nám postačia **binárne stromy**, kedy sú dáta v každom nekoncovom uzle ďalej delené iba do dvoch skupín.

Klasifikačný strom je budovaný na základe učiacich vzorky dát. Cieľom je jednotlivé objekty rozdeliť do skupín s rovnakou klasifikáciou pomocou niekoľkých jednoduchých pravidiel, ktoré vychádzajú zo vzťahov meraných veličín ku klasifikácii. Strom má niekoľko úrovní, každá úroveň obsahuje tzv. **uzly**, ktoré sa buď ďalej delia na základe deliacich pravidiel, alebo ide o tzv. **listy**, kde k deleniu nedochádza

a ktorým už je priradená konkrétna klasifikačná trieda. Stromovú štruktúru ukazuje nasledujúci obrázok.

V každom uzle sa stanoví premenná, pomocou ktorej vieme najlepšie rozdeliť objekty tohto uzlu do dvoch skupín, ktorých prvky majú v rámci konkrétnej skupiny podobné klasifikácie, ale tieto klasifikácie sa líšia od klasifikácií prvkov skupiny druhej. Uchádzača o úver môžeme v prvom kroku rozdeliť napríklad podľa výšky príjmu – ľudia s príjmom nad 1500 EUR a ľudia s príjmom nižším. Každú z takto vzniknutých skupín delíme ďalej podľa vhodných kritérií. Pre prípad, že nie u všetkých objektov máme k dispozícii hodnoty veličiny, podľa ktorej sa riadi delenie v niektorom uzle, stanovujú sa pre uzly aj jedna až tri **zástupné premenné**, ktoré využívame pre delenie v prípade chýbajúcich hodnôt. Klasifikácia nových prípadov odpovedá väčšinovej klasifikácii vzorových objektov v príslušnom liste.

Ako rastie strom?

Ako miera kvality stromového modelu sa používa niektoré vhodné kritérium, ktoré odráža celkové percento nesprávne klasifikovaných prípadov. Penalizácia za nesprávnu klasifikáciu pritom môže byť odlišná pre každý prípad zlej klasifikácie (klient, ktorý je zlý, ale model ho zahrnie medzi dobrých uchádzačov, spôsobí väčšiu stratu ako dobrý klient, ktorému sa rozhodneme neposkytnúť úver – ohodnotenie teda nie je symetrické).

Analogicky k neurónovým sieťam, i u stromov je žiaduce aby neboli priveľké alebo príliš malé. V praxi sa používajú dva postupy pre získanie rozumne veľkej stromovej štruktúry: Vytvoríme na základe učiacich dát úplný binárny klasifikačný strom, kedy v každom jeho liste budú iba objekty s tou istou klasifikáciou. Takáto schéma je však zbytočne detailná a ťažko sa interpretuje. Preto hneď pristúpime k orezávaniu – prechádzame postupne jednotlivé nekoncové uzly a zvažujeme ich nahradenie listom. Ak je uzol nahradený listom, znamená to, že jeho objekty sa už ďalej nedelia, a všetkým novým objektom, ktoré skočia v tomto liste, je priradená rovnaká klasifikácia. Druhou možnosťou je priamo vytvorenie redukovaného stromu, kedy proces výstavby stromovej štruktúry ukončíme vtedy, keď prípadné pridanie nových uzlov výrazne nezlepší model.

Pokročilejšie data miningové modely

Okrem už spomenutých neurónových sietí a binárnych stromov sa môžete stretnúť aj s modelmi, ktoré sú zovšeobecnením alebo kombináciou týchto. **Náhodné lesy** alebo **boosted trees** predstavujú

modely zložené z niekoľkých (nie nutne binárnych) stromov. Každý jednoduchý strom je iba slabým klasifikátorom, ale kombinácia týchto jednoduchých stromov predstavuje už veľmi dobrý model.

Výstupy klasifikačných stromových modelov môžu slúžiť ako vstupy neurónovej siete, dostávame sa tak k termínu **meta-learning**, kedy vytvárame model neurónovej siete s použitím iného modelu, ktorý vopred spracováva tie isté dáta.

Záver

Podotkneme, že z uvedených modelov majú iba stromy ľahkú interpretáciu – vidíme, ktoré kritériá

sú pre klasifikáciu rozhodujúce. Ostatné modely síce môžu prinášať často lepšie výsledky ako modely tradičné, ale fungujú skôr ako čierna skrinka. Ich interpretáciu je však treba hľadať (čo samo o sebe predstavuje ďalšiu štatistickú úlohu). Bez vecnej interpretácie nášho modelu totiž nemáme dostatočne silné argumenty, ktorými by sme presvedčili vedenie firmy alebo inštitúcie o vhodnosti implementácie modelov vytvorených pomocou týchto moderných metód.

Autorkou článku je Mgr. Lenka Blažková, odborná konzultantka firmy StatSoft CR

Verejný rozpočet na nasledujúce tri roky je o konsolidácii nie o rozvoji

František Palko

Zatiaľ čo obdobie po roku 2002 do začiatku roku 2008 možno označiť ako veľmi úspešné z hľadiska vývoja ekonomiky, k čomu prispela aj politika riadenia verejných financií a štrukturálnych zmien slovenskej ekonomiky, obdobie od polovice roku 2008 bolo ovplyvnené globálnu ekonomickou krízou. Došlo tak k poklesu tempa rastu ekonomiky, dokonca aj k záporným hodnotám, potenciálny produkt sa znížil, pričom deficit verejných financií rástol, rovnako ako aj dlhové zaťaženie a stúpala nezamestnanosť. Slovensko sa tak opäť dostalo do procedúry nadmerného deficitu ako prakticky takmer všetky krajiny Európskej únie. Rok 2011 by mal byť rokom začiatku výraznej fiškálnej konsolidácie, pričom po roku 2012 by už Slovensko malo spĺňať fiškálne maastrichtské kritérium aj v oblasti deficitu verejných financií.

Ďalší vývoj ekonomiky Slovenska bude veľmi záležať na tom, do akej miery sa naplnia prognózy rastu ekonomiky, rastu reálnych miezd a domácej spotreby. Predpokladom úspešnosti zodpovednej fiškálnej politiky je efektívne nakladanie s verejnými zdrojmi zo strany všetkých zložiek verejnej správy, územné samosprávy nevynímajúc.

Kríza udávala tón minulý rok

Najťažším rokom, kedy sa naplno prejavila v reálnej ekonomike na Slovensku globálna ekonomická kríza bol rok 2009. Vláda SR v snahe zmierniť jej vplyv na ekonomiku ponechala voľné pôsobenie automatických stabilizátorov a prijala tri protikrizové balíčky. Kríza sa prejavila v trvalej strate potenciálneho produktu, celkový deficit hospodárenia verejnej správy dosiahol v minulom roku až 7,9 % HDP. Kríza sa podpísala aj pod rast hrubého dlh verejnej správy, keď z úrovne 27,7 % HDP v roku 2008 dosiahne v roku 2010 viac ako 42,1 % HDP.

Vláda SR reagovala na krízu opatreniami, ktoré mali za úlohu zmierniť jej dopady, pretože vzhľadom na otvorenosť slovenskej ekonomiky nebolo možné ich úplne eliminovať. Cieľom týchto opatrení bolo:

- Zabezpečiť stabilitu finančného trhu
- Podporiť agregátny dopyt
- Pomôcť čo najviac udržať zamestnanosť
- Vytvoriť podmienky pre opätovný ekonomický rast

Opatrenia preto smerovali do oblasti finančného sektora, reálnej ekonomiky, došlo tiež k prehodnoteniu fiškálnych cieľov. V oblasti finančného sektora boli prijaté dve dôležité rozhodnutia, a to 100% ochrana vkladov v bankách pre subjekty, ktoré sú definované zákonom o ochrane vkladov a zvýšené požiadavky Národnej banky Slovenska pre banky v oblasti likvidity. Prvým opatrením došlo k zabráneniu odlivu vkladov do krajín, ktoré už pred Slovenskom prijali legislatívne zmeny pri garancii vkladov a druhé opatrenie smerovalo k tomu, aby likvidita bánk, ktoré pôsobia na Slovensku nebola transferovaná k materským spoločnostiam do zahraničia, ktoré mohli mať ekonomické problémy. Rozhodnutia v oblasti finančného sektora smerovali k tomu, aby nedošlo k prenosu finančnej krízy do prostredia bánk, pôsobiacich na Slovensku. Finančný sektor bol na Slovensku aj v čase vrcholiacej hospodárskej krízy stabilizovaný, a to aj v dôsledku ukončenej reštrukturalizácie bankového sektora. Už v novembri 2008 vláda SR prijala viaceré opatrenia, ktoré dopĺňala v priebehu februára roku 2009. Išlo o nasledovné vybrané rozhodnutia:

- Zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane pri dani z príjmov fyzických osôb
- Zníženie sadzby poistného do rezervného fondu solidarity Sociálnej poisťovne zo 4,75% na 2% vymeriavacieho základu pre povinne dôchodkové poistené samostatne zárobkovo-činné osoby
- Súčinnosť štátu pri platení odvodov pre zamestnávateľov, ktorí skrátili pracovný čas a neprepúšťali zamestnancov, ktorým vyplácali časť mzdy
- Verejné investície hlavne v oblasti dopravnej infraštruktúry
- Skrátenie lehoty na vrátenie nadmerných odpočtov u dani z pridanej hodnoty zo 60 dní na 30 dní

- Systém rýchlych záruk zo strany Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a.s. na účely prevádzkových potrieb malých a stredných podnikateľov

Implementácia uvedených opatrení a zintenzívnenie čerpanie EÚ fondov predstavuje fiškálny impulz v roku 2009 na úrovni 2,2% HDP a odhad príspevku k ekonomickému rastu na úrovni prevyšujúcej 1 percentuálny bod.

Ciele fiškálnej konsolidácie v strednodobom horizonte

Rozpočet na obdobie najbližších troch rokov vychádza z fiškálnej politiky, založenej na nevyhnutnosti konsolidovať verejné financie z úrovne 4,9% v roku 2011 na úroveň 2,9% v roku 2013. Táto úloha je typická prakticky pre všetky krajiny Európskej únie, ako aj za jej hranicami. Dôsledky globálnej ekonomickej krízy budú doznievať nepochybne aj za horizontom obdobia, ktorého sa aktuálny návrh rozpočtu verejnej správy dotýka.

Tab. 1. Vývoj deficitu verejných financií v SR v období rokov 2008 až 2013

(v mil. eur)	2008 S	2009 S	2010 OS	2011 N	2012 N	2013 N
Podiel rozpočtu VS v % na HDP	-2,3	-6,8	-7,8	-4,9	-3,8	-2,9
Rozpočet VS spolu	-1 548,8	-4 289,5	-5 108,5	-3 438,5	-2 868,3	-2 364,4
Ostatné subjekty rozpočtu VS	144,6	-622,9	-635,2	278,2	287,0	324,6
Štátny rozpočet	-1 693,4	-3 666,6	-4 473,3	-3 716,7	-3 155,3	-2 689,0
HDP v b.c.	67 221,0	63 331,6	65 378,0	70 173,6	75 481,9	81 531,1

Zdroj: záverečný účet verejnej správy za rok 2008 a 2009, vládny návrh rozpočtu verejnej správy
pozn.: S – skutočnosť, OS – očakávaná skutočnosť, N – návrh

Viac ako ekonomický rast je dôležitejšia jeho zdravá štruktúra

Politika vlády pri riadení verejných financií vychádza z makroekonomického prostredia, ktoré v podmienkach otvorenosti slovenskej ekonomiky je veľmi citlivé na nálady a vývoj krajín, ktoré sú z hľadiska nášho exportu najdôležitejšie. Je síce pravdou, že v raste hrubého domáceho produktu bude podľa predpovedí Európskej komisie Slovenskom lídrom, rasty na úrovni 8% alebo viac percent sú už z objektívnych dôvodov za nami.

Obdobie rokov 2011 až 2013 sa ekonomický rast bude pohybovať zhruba na úrovni niečo vyššie 4%, pričom budúci rok bude znamenať aj podľa oficiálnych prognóz Ministerstva financií SR medziročný pokles o zhruba 0,7%. Pre vývoj verejných financií, ale aj pre ekonomiku ako takú nie je ekonomický rast ako taký najdôležitejší, oveľa vypovedateľnejšie z hľadiska jeho udržateľnosti je jeho štruktúra.

Pokiaľ export sa bude podieľať na tvorbe hrubého

domáceho produktu naďalej tak vysokou váhou ako doteraz, teda viac ako 80%, naša ekonomika a tým aj verejné financie budú veľmi zraniteľné od externého prostredia. Domáca spotreba je práve ten faktor, ktorý je z hľadiska udržateľnosti rastu hrubého domáceho produktu dôležitým predpokladom. Jej rast, ako aj rast efektívneho domáceho dopytu bude za rastom exportu v danom období naďalej v závese. Zatiaľ čo rast exportu by mal dosahovať interval od viac ako 5% do takmer 9%, domáci efektívny dopyt nebude dosahovať ani len polovičné percentuálne rasty.

S relatívne slabou domácou spotrebou, a tým aj zostávajúcim domácim dopytom súvisí problematická situácia na trhu zamestnanosti. Aj keď v období, na ktoré vláda zostavila návrh rozpočtu bude v znamení rastu zamestnanosti, nemožno konštatovať, že by tento rast, ktorý medziročne nedosiahne ani 1,5% bol potešiteľný. Práve nezamestnanosť, ktorej miera by nemala klesnúť pod 12% je faktor, ktorý brzdí rozvoj domácej spotreby a tým aj efektívneho domáceho dopytu, čo sa odráža v príjmovej stránke rozpočtu verejných financií.

Tab. 2. Prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR (september 2010)

Prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR (september 2010)							
Ukazovateľ	m.j.	Skutočnosť		Prognóza			
		2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP: v bežných cenách	mln. eur	67 221	63 332	65 914	70 174	75 482	81 531
HDP: reálny rast	%	6,2	-4,7	4,0	3,3	4,5	4,7
Konečná spotreba domácností: reálny rast	%	6,1	-0,7	-0,2	0,4	3,5	4,0
Konečná spotreba domácností: nominálny rast	%	10,9	0,3	0,7	3,9	7,0	7,8
Konečná spotreba verejnej správy: reálny rast	%	5,3	2,8	0,5	-6,3	0,8	0,6
Tvorba hrubého fixného kapitálu: reálny rast	%	1,8	-10,5	1,8	3,5	6,5	4,0
Efektívny domáci dopyt: reálny rast	%	4,7	-2,8	0,4	0,0	3,8	3,4
Export tovarov a služieb: reálny rast	%	3,2	-16,5	13,2	5,5	7,0	8,6
Import tovarov a služieb: reálny rast	%	3,1	-17,6	11,8	3,5	6,8	8,2
Priem. mesačná mzda za hospodárstvo: nom. rast	%	8,1	3,0	2,7	3,7	5,8	6,1
Priem. mesačná mzda za hospodárstvo: reálny rast	%	3,3	1,3	1,3	0,0	2,2	2,1
Priemerný rast zamestnanosti: podľa VZPS	%	3,2	-2,8	-2,3	1,2	1,1	1,5
Priemerný rast zamestnanosti: podľa evid. počtu	%	2,6	-4,5	-1,1	0,6	1,2	1,3
Priemerný rast zamestnanosti: podľa ESA95	%	2,8	-2,4	-1,4	0,6	1,2	1,3
Priemerná miera nezamestnanosti: podľa VZPS	%	9,6	12,1	14,4	13,6	13,2	12,4
Index spotrebiteľských cien: priemerný rast	%	4,6	1,6	1,4	3,7	3,5	3,9
Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP)	%	3,9	0,9	1,0	3,5	3,4	3,7
Index výrobných cien: priemerný rast	%	6,1	-2,5	-2,4	3,2	2,4	2,6
Bilancia bežného účtu: podiel na HDP	%	-7,0	-3,2	-2,2	-2,3	-2,1	-1,3
Ropa BRENT	USD/bbl	97,2	61,8	78,6	84,6	91,0	97,2
Kurz EUR/USD		1,47	1,39	1,31	1,34	1,37	1,40

Zdroj: oficiálne prognózy MF SR

Znižovanie vládnej sekery sa bude diať aj cez vyššie daňové príjmy

Fiškálna konsolidácia teda vychádza z predpokladaného makroekonomického prostredia, preto nemohla minúť ani príjmovú stránku rozpočtu. Úpravy v oblasti daní a odvodov zvýši v budúcom roku celkové daňové a odvodové zaťaženie na 28,6%

hrubého domáceho produktu, čím presiahne hranicu minulého ale aj toho predminulého roku. Celkový vplyv opatrení v tejto oblasti predstavuje objem zhruba 1% hrubého domáceho produktu, čo nie je zanedbateľné. Pozitívne však je, že i napriek týmto zmenám nedôjde k nárastu prerozdelenia verejných zdrojov v ekonomike, pretože podiel príjmov ako aj výdavkov verejnej správy na hrubom domácom produkte bude klesať. V prípade príjmov pôjde o pokles z úrovne 33,2% v roku 2011 na úroveň 31% v roku 2013 a v oblasti výdavkov o zníženie ich podielu na hrubom domácom produkte z hranice 38,1% na 33,9%. Slovensko tak naďalej bude patriť medzi krajiny s najnižším daňovým a odvodovým zaťažením v EÚ, čo je významná komparatívna výhoda Slovenska s ďalšími členskými krajinami EÚ.

Tab.3 Vývoj príjmov a výdavkov verejnej správy v období rokov 2008 až 2013

(v mil. eur, v metodike ESA 95 na konsolidovanej báze)	2008 S	2009 S	2010 OS	2011 N	2012 N	2013 N
Príjmy verejnej správy	21 844,1	21 170,8	20 950,0	23 306,4	24 093,9	25 292,3
Príjmy verejnej správy (v % na HDP)	32,5	33,6	32,0	33,2	31,9	31,0
Výdavky verejnej správy	23 392,9	26 170,2	26 058,5	26 746,9	26 962,2	27 656,7
Výdavky verejnej správy (v % na HDP)	34,8	41,5	39,9	38,1	35,7	33,9
Schodok verejnej správy	-1 548,8	-4 999,4	-5 108,5	-3 438,5	-2 868,3	-2 364,4
Schodok verejnej správy (v % na HDP)	-2,3	-7,9	-7,8	-4,9	-3,8	-2,9

Zdroj: záverečný účet verejnej správy SR za roky 2008 a 2009, vládny návrh rozpočtu verejnej správy na obdobie rokov 2011 až 2013

pozn.: S – skutočnosť, OS – očakávaná skutočnosť, N – návrh

Výdavková stránka rozpočtu verejnej správy tiež prispieje k fiškálnej konsolidácii slovenských verejných financií. Otázkou je, či dostatočne. Priestor na znížovanie výdavkov štátu nie je na sto percent využitý, či je to v mzdovej oblasti alebo aj v prevádzkových výdavkoch, ktoré súvisia s tým, že ústredná štátna správa nie je z hľadiska procesov optimálne nastavená. Otázkou tiež je, či rok 2010 bolo možné využiť intenzívnejšie na znížovanie deficitu verejných financií. Odpoveď by mala dať nielen súčasná, ale aj minulé vláda, pretože za rozpočet v tomto roku zodpovedajú obe v rovnakom pomere.

Ak by sme problematiku rozpočtu zužovali len na jeden cieľ, ktorým je fiškálna konsolidácia a dosiahnutie deficitu na úrovni maastrichtského kritéria, bol by to polovičatý pohľad na jeho úlohu pri makroekonomickej stabilizácii. Rozpočet je tiež významným ekonomickým nástrojom pre udržateľnosť verejných financií a tým aj pre udržateľnosť ekonomického rastu. Práve z toho dôvodu je potrebné, aby finančný plán štátu odzrkadľoval aj hospodársku politiku, ktorá aby mala zmysel, mala by byť prorastová a pod-

porujúca tie oblasti, ktoré pomôžu budovať a rozvíjať znalostnú spoločnosť. Je znížovanie výdavkov do vysokého školstva o viac ako 25 mil. eur, či znížovanie domácich zdrojov do vedy o 11 mil. eur v súlade s budovaním znalostnej spoločnosti? Asi nie. Rovnako tak je zníženie výdavkov do rozvoja vidieka na medziročnej báze o polovicu, teda o 226 mil. eur v súlade s prekonávaním regionálnych rozdielov? Asi tiež nie. Na druhej strane je dobré, keď na budovanie ciest môžeme rátať so zvýšením zdrojov o 200 mil. eur, vrátane peňazí z EÚ.

Aktuálny návrh rozpočtu možno teda hodnotiť ako rozpočet o prvej pomoci pre verejné financie, avšak ostáva dúfať, že ten budúci, ktorý postihne už rok 2012 bude aj o štrukturálnych zmenách, ktoré pomôžu k udržateľnému ekonomickému rastu.

Výzvy Slovenska do budúcnosti

Ekonomická kríza odhalila slabiny slovenskej ekonomiky a jasne poukázala na problémy, ktoré možno považovať za výzvy pre budúci udržateľný ekonomický rast, ktorý je predpokladom pre rast kvality života občanov. Pri definovaní nástrojov na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné vychádzať z úrovne Európskej únie, kde práve zamestnanosť, produktivita a sociálna súdržnosť patria k triáde cieľov, ktoré sú smerované na ekonomický a sociálny rozvoj tohto spoločenstva.

Nové výzvy na úrovni EÚ sú obsiahnuté v strategickom dokumente Európa 2020, ktorý nadväzuje na pozitívne stránky Lisabonskej stratégie z roku 2000 a revidovanej v roku 2005. Úspešnosť jej naplnenia na úrovni členských krajín sa nezaobíde bez jej politického osvojenia od najvyššej politickej úrovni. Práve nedostatočné osvojenie si výziev pre štrukturálne zmeny zo strany politikov bol jedným z vážnych dôvodov, prečo Lisabonská stratégia nebola vcelku úspešným európskym projektom.

Pri štrukturálnych zmenách je nevyhnutné sa orientovať na oblasti a opatrenia, ktoré smerujú k čo najrýchlejšej a zároveň udržateľnej konvergencii slovenskej ekonomiky, ktorá bude založená na hospodárskom raste a sociálnej súdržnosti. Znalostná spoločnosť preto nemôže byť naďalej viac menej v podobe kliše, musí sa stať realitou. Mala by sa zvýšiť kvalita vzdelávania, výskumu a vývoja, znížiť dlhodobá nezamestnanosť a odstraňovať bariéry v záujme efektívnejšieho využívania podnikateľského potenciálu. Efektívna účinnosť týchto opatrení pre udržateľný

ekonomický rast sa nezaobíde bez zvyšovania výdavkov na vzdelávanie, výskum a vývoj vo verejnom ale najmä v súkromnom sektore. Je zároveň nevyhnutné, aby existovala oveľa efektívnejšia inštitucionálna základňa pre dané oblasti.

Štrukturálne zmeny v ekonomiky Slovenska musia pamätať nielen na fiškálnu udržateľnosť, ale musia brať do úvahy aj environmentálnu a sociálnu udržateľnosť. Zodpovedné verejné financie sú základom pre prosperitu v každej spoločnosti. Fiškálna udržateľnosť je o zodpovednom riadení verejných financií a o nezaťažovaní budúce generácie dlhmi. Tento aspekt je obzvlášť citlivý na demografický vývoj, ktorý je charakteristický starnutím populácie.

Rovnako tak ekologický aspekt štrukturálnych zmien je dôležitý pri zvyšovaní kvality života občanov. Ak by ekonomická kríza nebola realitou, nepochybne ústrednou témou lídrov EÚ by bol klimaticko-energetický balík, ktorý sa bude musieť stať ústrednou témou politických rozhodnutí na úrovni EÚ a jednotlivých členských krajín.

Sociálny aspekt štrukturálnych zmien ekonomiky súvisí predovšetkým s rastom zamestnanosti, ktorý je prostriedkom na rast príjmov obyvateľstva a na znižovanie chudoby. Vhodný mix nástrojov aktívnej politiky zamestnanosti, vrátane mobility pracovných síl a zvyšovanie motivačnej úrovne podnikania je predpokladom na významné prispenie opatrení hospodárskej politiky, smerovaných k rastu kvality života ľudí.

Ak má slovenská ekonomika napredovať, je nevyhnutné venovať pozornosť štrukturálnym zmenám v kontexte uvedených predpokladov celkovej udržateľnosti. Naďalej bude preto potrebné venovať pozornosť a výrazne zintenzívniť úsilie v týchto oblastiach.

- vzdelávanie, veda a inovácie,
- zamestnanosť a sociálna inklúzia,
- podnikateľské prostredie,
- transparentné prostredie a vymožitelnosť práva,
- zdravie.

Autorom článku je František Palko, riaditeľ Inštitútu hospodárskej politiky

Inštitút hospodárskej politiky (IHP) je nezávislá, apolitická mimovládna nezisková organizácia, založená v októbri 2009. IHP chce svojimi aktivitami ako účastníka tretieho sektora prispieť k rozvoju slobodnej spoločnosti, založenej na princípe trhovej ekonomiky, Komentovaním spoločenského diania predovšetkým v ekonomickej oblasti chce podporiť spoločenskú diskusiu o aktuálnych témach, ktoré sa priamo alebo sprostredkovane dotýkajú občanov. Analýzami hlavne v oblasti verejných financií chce predostrieť argumenty pre odbornú, ale aj laickú verejnosť, ktorými by bolo možné obohatiť názorové spektrum, ktoré by sprevádzalo najmä strategické rozhodnutia orgánov štátnej moci v oblasti hospodárskej politiky.

Zákon o reforme finančného sektoru v USA

Miloš Tumpach

Jedným z vedľajších efektov finančnej krízy v USA a vo svete je aj celá séria legislatívnych iniciatív, spochováajúcich v prijatí viacerých krokov zameraných na zmiernenie je následkov a zníženiu rizika podobného negatívneho vývoja v budúcnosti. Prirôdzenie, prvé kroky smerovali ku rýchlej náprave finančnej situácie niektorých podnikov a finančného sektoru (napríklad v podobe *Emergency Economic Stabilization Act of 2008* či *American Recovery and Reinvestment Act of 2009*), doplnené následne sériou opatrení na zvýšenie a zlepšenie dohľadu a kontroly nad celým finančným sektorom. Existujúci systém, zavedený začiatkom 30. rokov, sa síce vyznačoval relatívne vysokým stupňom regulácie, avšak v dôsledku pôsobenia viacerých faktorov sa jeho efektívnosť v posledných rokoch dramaticky znížila. Výsledkom boli nielen problémy finančných inštitúcií plynúce z nezvládnutia riadenia finančného rizika, ale aj objavujúce sa ako následok vyslovených podvodov (ako príklad môžeme uviesť pád Lehman Brothers sprevádzaný praktikami kreatívneho účtovníctva či prípad Madoff Investment Securities, neodhalený napriek niekoľkonásobným upozorneniam na nelegálne aktivity). Pretože tento stav bol vzhľadom na hospodárske dôsledky a politickú klímu dlhodobo neudržateľný, rozhodla sa administratíva prezidenta Obamu podporiť návrhy legislatívnej reformy aj v tejto oblasti. Výsledkom bolo prijatie a 21. júla 2010 aj ratifikovanie **Dodd-Frankovho zákona o reforme Wall Streetu a ochrane spotrebiteľov** (Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act), ktorá sa v sfére regulácie a dohľadu považuje za najväčšiu legislatívnu zmenu od dôb Veľkej hospodárskej krízy.

Zákon je pomerne rozsiahly (jeho elektronická verzia má viac ako 840 strán) a má niekoľko kľúčových častí:

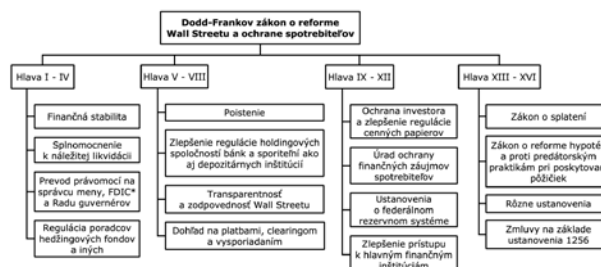

Schéma 1 - Štruktúra zákona
Zmena štruktúry orgánov dohľadu a regulácie

Medzi najzaujímavejšie ale aj najdôležitejšie aspekty zákona patrí vytvorenie viacerých nových inštitúcií a orgánov, zaoberajúcich sa reguláciou, dohľadom a kontrolou vykonávanou v rámci finančného sektoru, ako aj zmena právomocí tých inštitúcií, ktoré už existujú. K novým inštitúciám patrí napríklad *Úřad finančného výskumu* (Office of Financial Research - OFR), *Rada dohľadu nad finančnou stabilitou* (Financial Stability Oversight Council - FSOC), či *Úřad na ochranu zájmov klientův finančných služieb* (Bureau of Consumer Financial Protection - BCFP). Naopak, predpokladá sa prechod kompetencií *Úřadu pre dohľad na úsporami* (Office for Thrift Supervision - OTS) čiastočne na *Radu guvernérův Federálného rezervného systému*, *Úřad správcu meny* (Office of the Comptroller of the Currency) a *Federálny fond pre poistenie vkladův* (Federal Deposit Insurance Corporation). V záujme prehľadnosti zákon vymedzuje viaceré tzv. *primárne orgány finančnej regulácie* (primary financial regulation authority), ktoré majú dohliadať na jednotlivé subjekty pôsobiace vo finančnom sektore, predovšetkým z hľadiska ich možného vplyvu na riziko finančnej krízy. Sústava primárnych orgánov finančnej regulácie v USA (tak ako ju predpokladá Dodd-Frankov zákon) je uvedená v nasledujúcej schéme:

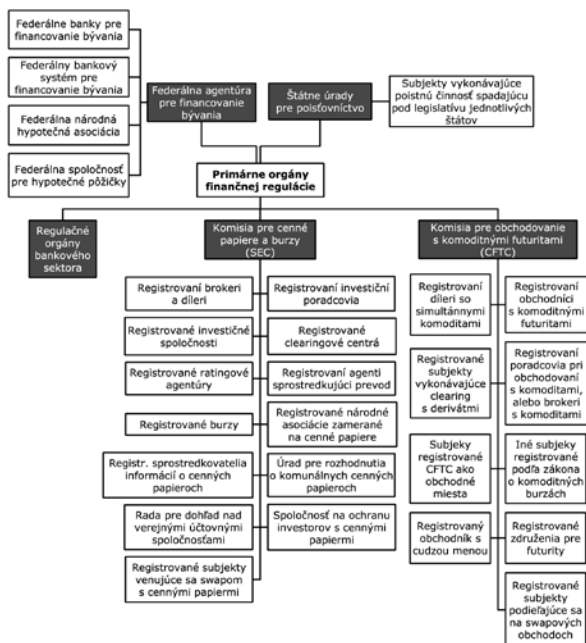

Schéma 2 – Sústava primárnych orgánov finančnej regulácie

* **Poznámky:** Výraz „štátne“ treba v tomto kontexte chápať ako opozitum slova „federálne“ (napríklad štátne úradu pre poisťovníctvo). K *regulačným orgánom bankového sektora* patrí aj *Federálny fond poistenia vkladov (FDIC)*, *Rada guvernérov Federálneho rezervného systému* a orgány štátneho dohľadu. Prípustnosť štátneho dohľadu nad bankami bola v minulosti predmetom sporov, avšak v súčasnosti sa uplatňuje na základe judikátu Najvyššieho súdu USA v prípade *Cuomo verus Clearing House Association*.

Analytickú, koordinačnú a rozhodovaciu funkciu zveruje zákon (v prípade vymedzeného okruhu subjektov, predovšetkým tých, ktoré sú schopné potenciálne ohroziť stabilitu finančného systému) do rúk *Rade guvernérov Federálneho rezervného systému*, *Rade dohľadu nad finančnou stabilitou* a *Federálnejmu fondu poistenia vkladov*.

Rada dohľadu nad finančnou stabilitou a právomoci Rady guvernérov

Významnou súčasťou legislatívneho návrhu je vytvorenie uvedeného 15 členného orgánu označovaného v angličtine skratkou FSOC. Dve tretiny jeho členov majú pritom oprávnenie hlasovať, zvyšných 5 členov má právo podieľať sa na jeho činnosti, avšak bez hlasovacích práv:

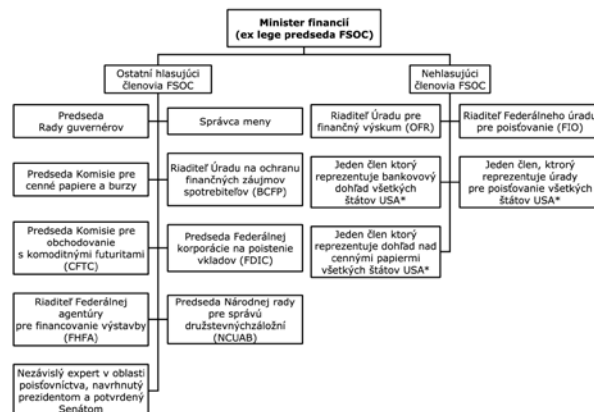

Schéma 3 – Štruktúra FSOC

Úloha FSOC spočíva v identifikovaní rizika finančnej nestability v USA a reagovaní na túto hrozbu. Za týmto účelom má FSOC získavať a analyzovať údaje z finančného sektora, vyhodnocovať ich a v podobe komplexných správ informovať Kongres USA. Súčasne má v svojej náplni aj vyhodnocovať legislatívny rámec upravujúci finančný sektor v USA (ale aj vo svete), predkladať návrhy, ktoré by sa týkali implementácie príslušných právnych noriem, resp. ich zdokonaľovania a skvalitnenia a súčasne predkladať vlastné návrhy štandardov obozretnosti (prudential standards). Tu sa však jeho kompetencie nekončia – v súlade s článkom 113 má napríklad právo podriaďovať vybrané nebankové finančné inštitúcie dohľadu Rady guvernérov Federálneho rezervného systému – a to s ohľadom na charakter činnosti týchto nebankových inštitúcií riziko, ich existujúce finančné ukazovatele a za predpokladu, že stav týchto inštitúcií môže ohroziť finančnú stabilitu v USA.

Rade guvernérov Federálneho rezervného systému sa naopak v prípade bánk s celkovým konsolidovaným majetkom presahujúcim 50 mld. USD priznávajú práva (v prípade súhlasu dvoch tretín členov FSOC a za predpokladu, že daná banka predstavuje hrozbu pre stabilitu finančného systému v USA):

- obmedziť možnosť fúzií a akvizícií tejto banky;
- obmedziť rozsah a sortiment finančných produktov ponúkaných uvedenou bankou, prípadne nariadiť ukončenie niektorých jej aktivít;
- nariadiť banke odpredať alebo previesť časť svojich aktív na nezávislú stranu.

FSOC má byť podriadený aj novo vytvorený *Úrad pre finančný výskum*, aj keď podľa článku 152 zákona sa vytvorí ako súčasť ministerstva financií (Department of Treasury). Jeho úlohou má byť nielen zber empirických dát z bánk a všeobecne z finančného sektora (vrátane vypracovania formulárov pre ich

zber), ale aj ich analýza a poskytovanie výsledných Kongresu USA.

Zákon súčasne v prípade bánk s konsolidovaným majetkom presahujúcim 50 mld. USD (resp. v prípade nebankových finančných inštitúcií spadajúcich pod dohľad *Rady guvernérov Federálneho rezervného systému*) zakazuje bez predchádzajúceho súhlasu Rady nadobúdanie akýchkoľvek cenných papierov s hlasovacím právom v spoločnostiach, ktorých suma konsolidovaného majetku je 10 mld. USD a viac. Článok 164 zákona zároveň zakazuje, aby sa manažér nebankovej finančnej inštitúcie spadajúcej pod dohľad rady vykonával manažérske funkcie v banke ktorej konsolidovaný majetok presahuje 50 mld. USD alebo v inej nebankovej finančnej inštitúcii spadajúcej pod dohľad *Rady guvernérov*.

Náležitá likvidácia

Ďalším zaujímavou oblasťou v ktorej dochádza k podstatným zmenám je tzv. *náležitá likvidácia*. V prípade, ak sa niektorá z finančných inštitúcií dostala počas krízy do finančných problémov, bola jej pomoc poskytovaná často na základe neprehľadných kritérií, ktoré následne viedli k rôznym úvahám o príčinách rozdielného prístupu. Napríklad, kým spoločnosti *Goldman Sachs* pomoc poskytnutá bola, v prípade *Meryll Lynch* či *Lehman Brothers* sa neposkytla. Nešlo pritom iba o prostriedky z núdzového programu TARP (*Troubled Asset Relief Program*), ale aj prostriedky, ktoré sa v svojej podstate k investičnej banke ani nemali pôvodne dostať. Zákon preto zavádza poriadok aj v tomto smere – a to vymedzením súboru viacerých požiadaviek, za akých by sa mala prípadná podpora poskytnúť. V prípade, ak ide o podporu pri likvidácii spoločnosti a vysporiadanie jej záväzkov, sú tieto požiadavky nasledovné:

- požiadavka na informovanie *Výboru pre bankovníctvo, bývanie a mestské záležitosti* Senátu ako aj *Výboru pre finančné služby* Snemovne reprezentantov;

- požiadavka na existenciu plánu uvádzajúceho postup toho, ako bude pomoc poskytnutá a splácaná;

- požiadavka stanovujúca limity na výšku pomoci; zákon napríklad vyžaduje, aby *federálny fond na poistenie vkladov* neposkytol na sanovanie zúčastnenej spoločnosti prostriedky vo výške, ktorá by zvyšovala jeho záväzky o viac ako 10 % hodnoty celkového konsolidovaného majetku tejto spoločnosti, resp. o viac ako 90 % hodnoty z vyplatených a zatiaľ neuhradených prostriedkov (počítané za všetky spoločnosti, ktorým sa uvedené prostriedky už poskytli);

- uvádza sa princíp, podľa ktorého je možné zúčastneným subjektom podporu iba z jedného zdroja

a iba z jedného titulu (aby nedošlo ku kumulatívne navyšovaniu).

Navyše, špecificky sa v článku 204 explicitne uvádza, že cieľom takejto náležitej likvidácie je zabezpečiť, aby prípadné straty z finančných problémov uvedených subjektov znášali veritelia, akcionári, manažment a tretie strany podieľajúce sa na finančnej situácii a aby sa vo vedúcich funkciách naďalej neudržiavali manažéri ktorí na nej nesú vinu. Z toto dôvodu sa zároveň uvádza zákaz predaja zvyškového majetku osobám, ktoré sú spojené s dlžníkmi likvidovaného subjektu, ďalej osobám ktoré boli v likvidovanom subjekte vo výkonnej funkcii, osobám, ktoré kúpu majetku realizujú prostredníctvom prostriedkov z fondu poistenia vkladov, či osobám, ktoré sa podieľajú na podvodných aktivitách či falšovaní evidencie.

Úrad na ochranu záujmov klientov finančných služieb

Ďalšou inštitucionálnou zmenou ktorú Dodd-Frankov zákon prináša je vytvorenie Výboru na ochranu záujmov klientov finančných služieb. Ten by sa mal v zásade zaoberať nasledujúcimi úlohami:

- vyhodnocovať sťažnosti klientov;

- uskutočňovať analýzu situácie na trhu;

- poskytovať správa pre Senát a Snemovňu reprezentantov USA;

- zaoberať sa programami finančného vzdelávania obyvateľstva USA.

O tom, že zákon sa (nielen) touto inštitúciou zaoberá komplexne (na rozdiel od praxe častou uplatňované v našich krajinách) svedčí aj fakt, že zákon poskytuje právomoci riaditeľovi úradu stanoviť počet zamestnancov, rieši otázky ich sociálneho zabezpečenia či konfliktu záujmov, upravuje do istej miery štruktúru interných inštitúcií úradu (napríklad vytvára *Poradný výbor pre spotrebiteľov, Úrad pre spravodlivé poskytovanie pôžičiek a rovnaké príležitosti, Úrad finančného vzdelávania, Úrad pre záležitosti prijímateľov služieb*). Je zaujímavé, že pamätá aj na špecifické potreby seniorov v podobe vytvorenia *Úradu finančnej ochrany starších občanov*) či potreby vytvorenia bezplatnej telefonickej linky, na ktorú môžu občania volať v prípade podozrení resp. negatívnych skúseností.

Autorom článku je doc. Ing. Miloš Tumpach, PhD. z Fakulty hospodárskej informatiky EU v Bratislave

Ľ konferencii po konferencii

Naše pozvanie na rozhovor prijal prezident Slovenskej asociácie podnikových finančníkov Ing. Andrej Révay, ktorý sumarizuje výsledky tradičnej výročnej medzinárodnej konferencie SAF.

Na snímke z konferencie (zľava B. Ďurajka, štátny tajomník MF SR, J. Makúch, guvernér NBS a A. Révay, prezident SAF). Ďalšie fotografie z konferencie SAF sú na stránke www.asocfin.sk

Pán prezident, 8. medzinárodnej konferencii SAF sa venovala značná mediálna pozornosť, v podobe rozhovorov a ďalších príspevkov jej dávame markantný priestor i v tomto vydaní Finančného manažéra. Nebudem od Vás teda chcieť analýzu jednotlivých vystúpení, ale skôr ich „resumé“, alebo presnejšie - zásadnejší „signál“, ktorý vyslali do komunity podnikových finančníkov...

Dá sa povedať, že každý jeden tematický blok našej konferencie vyslal dôležitý signál. *Prvý blok vyslal pre podniky signál z pohľadu makroekonomických parametrov v budúcich rokoch vo väzbe na krízu,*

ktorá sa udiala, ale prezentácie už predznamenal rozvoj a rast ekonomiky. V tomto kontexte sme hovorili o fiškálnej politike vlády, najmä v oblasti daní a odvodov, čo zvýraznil štátny tajomník ministerstva financií. Predikciu vývoja slovenskej ekonomiky predostrel guvernér Národnej banky. Tento pohľad sme rozšírili aj o dimenzie svetové a európske, najmä v prezentácii slovenského veľvyslanca v OECD. *Ten druhý signál* sa odvíjal od druhého bloku konferencie, v rámci ktorého sme chceli s podnikmi jasne odkomunikovať otázku zmeny a vplyvu odvodových povinností, ktoré sú veľmi dôležitým finančným inštrumentom, na jednej strane z pohľadu finančného

zaťaženia podnikov a na druhej strane z pohľadu sociálnych problémov obyvateľstva.

Čo sa týka zlepšovania podnikateľského prostredia, očakávali sme jasný impulz zo strany ministerstva hospodárstva. Musím však povedať, že spomínané ministerstvo v tomto smere nevyužilo priestor daný našou konferenciou a vystúpenie jeho zástupcu (štátny tajomník ministerstva sa na konferencii nemohol zúčastniť) dokumentovalo, že v čase konania konferencie MH SR iba pripravuje a analyzuje programy a parametre podnikateľského prostredia do budúcnosti, čo bolo – aj pre mňa osobne, ale najmä pre účastníkov konferencie, určitým sklamaním. V každom prípade však *veľmi dobrým podnetom* boli prezentácie našich fínskych kolegov, ktorí ukázali, ako reálne sa vo Fínsku zlepšuje podnikateľské prostredie, a to hlavne využitím elektronických služieb pri komunikácii medzi vládou a podnikmi. Ide jednak o elektronickú fakturáciu, ale aj o elektronické obstarávanie služieb štátu vo vzťahu k podnikom. Ďalším *nezanedbateľným impulzom* bola tematika obstarávania finančných prostriedkov. V štandardných ekonomikách sa tak deje na základe úverov z bánk alebo z prostriedkov získaných na kapitálovom trhu. Keďže na Slovensku kapitálový trh v podstate nefunguje, v bloku príznačne nazvanom „Hrozí na Slovensku oživenie kapitálového trhu“, sme využili snahy určitých finančných subjektov práve o toto oživenie. Ukázalo sa, že táto téma je veľmi zaujímavá, čo je potvrdené aj tým, že uvedený blok sa ukázal ako najlepší a najvyššie hodnotený, a to tak v rámci konferencie samotnej, ako aj v jej kuloároch. To však bola do značnej miery aj zásluha prezentujúcich. Nechcem samozrejme opomenúť ani tzv. „SAF-blok“, v ktorom Slovenská asociácia podnikových finančníkov prezentovala svoje dlhodobé zámery, najmä v oblasti zriadenia registra účtovných závierok ako právnickej osoby, kde by podniky predkladali účtovné závierky a na druhej strane, odkiaľ by iné oprávnené subjekty tieto informácie z registra čerpali. Prezentovali sme takisto aj problematiku emisných kvót, ako vypuklý finančný problém podnikov, ktorý sa prejaví už v roku 2012.

K jednej téme, hodne diskutovanej tak na konferencii, ako aj v jej kuloároch sa predsa len vrátim, mám na mysli elektronickú fakturáciu, ktorá má vo Fínsku veľmi silné zázemie. Ako vidíte „šance“ e-fakturácie na Slovensku?

- Táto téma je podstatne širšia a hovoril som o nej už v predchádzajúcej otázke. Týka sa celého kontextu zlepšovania podnikateľského prostredia na báze elektronizácie. Práve preto sme venovali pozornosť tomu, ako fínska vláda rieši problematiku elektronických služieb pri obstarávaní tovarov a služieb pre vládu a v tejto súvislosti aj to, ako naši fínski kolegovia zvládajú (a zvládli) legislatívnu úpravu väzieb medzi štátnymi orgánmi a podnikateľskou sférou, ako aj vo vnútri podnikateľskej sféry. Elektronickú fakturáciu sme chceli vložiť i do kontextu rozšírenia SEPA platieb (Single euro payment area) o informácie B2B, t. j. informácie pre automatizované párovanie platieb.

8. ročník konferencie sa uskutočnil v reprezentatívnych priestoroch hotela Kempinski v areáli River Park, na čom mali zásluhu najmä sponzori. Ktorí to boli a ako hodnotíte ich prínos k celkovému priebehu konferencie SAF?

- Po prvý raz sme spolupracovali s vydavateľstvom ECOPRESS a jej titulom Hospodárske noviny, a takisto po prvý raz v histórii bol generálnym partnerom medzinárodnej konferencie Slovenskej asociácie podnikových finančníkov BEST HOTEL PROPERTIES a TATRA MOUNTAIN RESORTS. Chcem zvýrazniť, že prínos generálneho partnera konferencie bol relevantný, a to nielen z komerčného hľadiska, ale aj obsahového. Naš generálny partner participoval na bloku ohľadne oživenia kapitálového trhu, ktorý bol vyhodnotený, ako som už uviedol, ako najlepší, a vystúpenie pána Patrika Tkáča označili účastníci konferencie za najlepšiu prezentáciu. Myslím si, že je to dobrý prísľub do budúcnosti....

Za rozhovor poďakoval Jozef KNÍŽAT

Projekt, ktorý je zároveň výzvou

Pôjde o skutočne nový projekt, ktorý sa stane pre zainteresované subjekty, ale aj pre mňa osobne, nemalou výzvou, uviedol na margo zjednotenia výberu daní, ciel a odvodov štátny tajomník Ministerstva financií SR Ing. Branislav Ďurajka.

Pán štátny tajomník, v rámci svojho vystúpenia na 8. medzinárodnej konferencii Slovenskej asociácie podnikových finančníkov ste hovorili o zjednotenom výbere daní, ciel a odvodov ako o veľkom projekte. Chceme Vás v tejto súvislosti požiadať o definovanie filozofie tohto projektu...

Filozofia samozrejme spočíva v zracionalizácii správy a výberu daní. Dnes sa totiž ukazuje, že v systéme daňových a colných úradov sú určité rezervy, vrátane personálnych, je tam určitá nadkapacita stavov pracovníkov. Ide aj o nemalé administra-

tívne bremeno, ktoré štát kladie na občanov, ako aj na podniky - mám na mysli to, že musia podávať veľa výkazov, a musia ich podávať na rôzne miesta, pričom majú veľa povinností, ktoré si musia v rôznych termínoch plniť, takže v uvedenom projekte vidíme takisto priestor na synergie a úspory, tak na strane verejnej správy, ako aj na zníženie bremena pre občanov i podnikateľov. Zmienená administratívna záťaž by sa v dôsledku tohto procesu zjednotenia výberu daní, ciel a odvodov, zjednotenia vymeriavacích základov, unifikácie tlačív, sústredenia platieb na jedno miesto mala eliminovať, a to tak na strane štátu, ako aj na strane občanov.

Pán štátny tajomník, poprosím aj o určenie zamýšľaných časových horizontov tohto projektu, ktoré sú takisto veľmi dôležité...

Predbežný plán je taký, že by sa najprv dokončila reforma daňovej správy, čiže k 01.01. 2012 by sa z dnešných 102 daňových úradov stalo 8+1 daňový úrad pre vybrané subjekty, čím by sa štruktúra daňovej správy priblížila k dnešnej štruktúre colnej správy. Následne – pravdepodobne o rok neskôr – k 01.01.2013 by došlo k zjednoteniu daňovej a colnej správy do novovytvorenej inštitúcie - „finančnej správy“, ktorá by mala 8+1 finančných úradov, plus sieť pracovísk (kontaktných miest), tak aby tieto služby boli dostupné pre obyvateľov a firmy, ale na druhej strane, aby došlo aj k sústredeniu výkonu niektorých činností, napríklad agendy v oblasti evidencie, vyháňanie daní a ciel.

A čo finančné efekty týchto zmien?

Tieto zmeny majú určite aj finančný rozmer, hoci v tejto chvíli ešte nemáme konkrétnu a detailnú analýzu - presnejšie údaje budú k dispozícii začiatkom budúceho roka. Avšak niektoré čiastkové kroky už máme za sebou a prezentovali sme ich na verejnosti - iba na ilustráciu - už od začiatku roka 2011 bude zrušených vyše 800 systemizovaných miest v colnej správe, čo znamená, že reálne príde k zníženiu stavu pracovných miest v colnej správe zhruba o 600 pracovných pozícií a zhruba 200 miest, s ktorými sa počíta v systemizácii, ale nie sú obsadené bude zrušených. Takže - prvé úspory budú hmatateľné už v roku 2011. Nerád by som sa však vyjadroval k celkovým úsporám pred dokončením spomínaných analýz. Tiež nás čakajú úvahy a rozhodnutie, či

a v akom rozsahu má finančná správa prevziať povedzme aj agendu Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní. Opätovne zdôrazňujem - v tejto chvíli nechcem predbiehať, dali sme si čas do budúceho roka a potom sa budeme môcť kvalifikovane vyjadriť vo všetkých súvislostiach. No reálne výsledky sú už tu, vo sfére colnej správy, kde sú už hmatateľné prvé úsporné efekty. Nejde však len o tieto úsporné efekty v personálnej oblasti. Do úvahy treba vziať aj budovy, ich prevádzku, informačné systémy a ďalšie technické zložky, ktoré stoja nemalé peniaze.

Ide o odvážny projekt, ktorý dostane rôzne prívlastky. Viete ho v tejto chvíli s niečím porovnať?

Je to obrovský a náročný projekt nielen pre jeho legislatívne aspekty, ale aj s ohľadom na zvládnutie personálnych, technických a logistických faktorov. Je porovnateľný povedzme so vznikom Sociálnej poisťovne alebo s kreovaním nových inštitúcií vytvorených v čase po vzniku samostatnej Slovenskej republiky, lebo tu má tiež vzniknúť niečo úplne nové, síce na existujúcich základoch, ktoré tu už máme, hovorím o daňovej správe, colnej správe, Sociálnej poisťovni a zdravotných poisťovniach, ale toto všetko sa má radikálne pretvoriť a integrovať, čiže pôjde o skutočne nový projekt, ktorý sa stane pre zainteresované subjekty, ale aj pre mňa osobne, nemalou výzvou.

Za rozhovor poďakoval Jozef Knížat

Recenzia knihy

Vladimír Mlynarovič, Veronika Miťková:
Makroekonomická analýza. IURA EDITION, Bratislava 2010

Na trh sa v týchto dňoch dostáva monografia **Makroekonomická analýza**, ktorú napísali skúsení vysokoškolskí pedagógovia Vladimír Mlynarovič a Veronika Miťková na základe ich dlhoročnej vedeckej a prednáškovej činnosti v danej oblasti.

Formálne prístupy a modely makroekonomickej analýzy sú v súčasnosti konfrontované s kritickým hodnotením ekonómie a ekonomickej teórie vôbec, so zlyhaním týchto prístupov pri predvídaní ekonomickej nerovnováhy, cenových bublín a ich dôsledkov. Niektoré hodnotenia zašli až tak ďaleko, že ostatné desaťročia vývoja ekonomickej teórie označili v návale hnevu a rozčarovania z prebiehajúcej krízy za stratené roky a slepú uličku. V palbe kritiky sa ocitli „reprezentatívni agenti“, „racionálne očakávania“ aj „úplnosť trhu“. Suché nitky nezostali na používaní modelov, ktoré „sú dobré len do dobrého počasia“ a nedokážu predvídať obrat vo vývoji. Do prognózy a rozhodovania sa opäť vracia, viac ako v minulosti, subjektívny úsudok (judgement).

Načo je nám teda dnes práca, ktorá makroekonomickú analýzu systematicky a dôsledne opiera o grafickú a algebraickú (matematickú) analýzu algebraiky (matematicky) formulovaných modelov? Publikácia **V. Mlynaroviča a V. Miťkovej Makroekonomická analýza, IURA Edition, Bratislava 2010** predstavuje konštruktívnu čiastočnú odpoveď na uvedené pochybnosti.

Ich odpoveď spočíva v tom, že modely sa nemajú používať, ak im nerozumieme. Analýza týchto mo-

delov je prostriedkom k ich pochopeniu. Analýza spája predpoklady modelu so závermi a umožňuje jeho správnu interpretáciu – pomáha pochopiť ohraňovanie danej teórie, jej predpokladov, aj záverov.

Autori, ako sami uvádzajú, sa pri formulovaní svojho prístupu k makroekonomickej analýze opierajú o závery 112. výročného stretnutia Americkej ekonomickej spoločnosti z januára 2000, ktoré formulujú v úvode práce. V makroekonomickej analýze vychádzajú z vyjadrenia a analýzy dlhodobého vývoja, na ktoré nadväzuje analýza cyklu, modelovanie (krátkodobej a dlhodobej) rovnováhy a krátkodobých fluktuácií. V súlade s vývojom poznania v ostatných rokoch autori venujú pozornosť aj úlohe (racionálnych) očakávaní a premietnutiu mikroekonomických teoretických základov do makroekonomických modelov.

Väčšina monografií, ktoré majú v názve slovo „makroekonómia“, sa zameriava na vysvetlenie predpokladov makroekonomickej teórie a (čiastočne) tiež na jej formálne vyjadrenie. V niektorých prípadoch sa uvádzajú aj vybrané analytické závery. Detailnej analýze, ktorá je obsahom a podstatou predloženej publikácie, sa venuje pozornosť len ojedinele. Predložená práca môže preto slúžiť ako dôležitá učebná a študijná pomôcka pre študentov ekonomických, technických a matematických vysokých škôl a univerzít pri štúdiu (makro)ekonomickej teórie na úrovni stredne pokročilý a pokročilý, pri príprave na diplomové práce a diplomové semináre a pri doktorandskom štúdiu. Využitie širšou odbornou komunitou si bude vyžadovať aktívny prístup čitateľa k ekonomickej interpretácii predpokladov a záverov.

František Hajnovič

Od roku 2011 nižšie členské príspevky pre SAF

Správna rada SAF na svojom zasadnutí dňa 3.12.2010 opätovne prerokovala a schválila výšku členských príspevkov, ktoré budú platné od roku 2011.

Správna rada v súvislosti s dopadmi finančnej krízy a hospodárskej krízy na členskú základňu a vzhľadom na problémy s úhradami členských príspevkov prehodnotila jednak kategórie podnikov a v rámci toho i výšku členských príspevkov. Návrh vychádza z úvahy o znížení finančného zaťaženia jednotlivých podnikov a naopak o zvýšení počtu členskej základne, samozrejme s dôrazom na obsah a zameranie aktivít, ktoré prinesú podnikom pozitívne výsledky. Výška príspevku je stanovená na minimálnej hranici za celý kalendárny rok, dohodou môže byť členský príspevok upravený. Oproti návrhu diskutovanom aj na valnom zhromaždení 14.4.2010 sa výška členského príspevku v niektorých kategóriách opäť znížila.

Správna rada dňa 3.12.2010 upravila a schválila členské príspevky na rok 2011 takto:

Minimálna výška členského príspevku pre kalendárny rok 2011:

Fyzické osoby	30 EUR
Mikro podniky do 10 zamestnancov	80 EUR
Malé podniky do 50 zamestnancov	280 EUR
Stredné podniky do 250 zamestnancov	600 EUR
Veľké podniky nad 250 zamestnancov	1.200 EUR

Čo SAF ponúka svojim členom:

V rámci odborných komisií a odborných podujatí prediskutovať a oboznámiť sa s riešeniami aktuálnych problémov týkajúcich sa finančného riadenia podnikov, zúčastňovať sa legislatívneho procesu prijímaných zákonov vo fáze ich tvorby a pripomienkovania.

Každý člen SAF získava zľavy vo výške 50% na odborné podujatia organizované SAF (semináre, konferencie)

Každý člen SAF dostáva bezplatne odborný časopis Finančný manažér, v ktorom sú publikované odborné názory a analýzy autorov z odborných inštitúcií, akademickej obce a ekonomickej praxe. Časopis vychádza 4 krát do roka. Vítané sú príspevky aj od členov SAF, ktorí môžu taktiež využiť priestor v časopise pre zviditeľnenie svojej práce.

SAF v rámci svojich aktivít v medzinárodných organizáciách EACT a IGTA dáva členskej základni priestor pre pripomienkovanie európskej legislatívy, ktorá sa následne premieta do národnej legislatívy a využitie medzinárodných vzdelávacích aktivít, kde na vybrané aktivity poskytujeme významný príspevok.

Pre právnickú osobu ako člena sú zľavy významnejšie, pretože právnická osoba môže mať zastúpenie v SAF prostredníctvom viacerých fyzických osôb – špecialistov, ktorí môžu vyvíjať aktivity v rôznych komisiách.

Hlavné zameranie činnosti SAF v roku 2011:

1. **Novoročné stretnutie podnikových finančníkov** sa uskutoční 25. Januára 2011 o 14.00 hod. na tému „*Prijaté a pripravované opatrenia v odvodových a daňových povinnostiach a ich vplyv na podnikateľské prostredie.*“
2. **Aplikácia zmien zákonov v účtovnej závierke** – seminár
3. **Aktuálne zmeny v daňových zákonoch** – seminár
4. V spolupráci s JP Morgen Asset Management sa pripravuje stretnutie s významnými, väčšími podnikmi za účelom ponúknuť produktov peňažného trhu – pracovné stretnutie, apríl 2011
5. **SEPA SAF Fórum 2** – pokračovanie cyklu seminárov v spolupráci s SBA
6. **Brainstorming k holdingovému zdaňovaniu** – diskusia za účasti zástupcov štátu
7. **Register účtovných závierok** – pracovné stretnutie SAF, MS SR a MF SR
8. **Konferencia „Finančné riadenie podnikov 2011“**
9. **ACT vzdelávanie** – podľa záujmu a podľa otvorených kurzov

SAF – prijímateľ 2% z daní

Pre rok 2011 je SAF zaregistrovaná ako prijímateľ 2% z daní. Budeme radi, keď získate darcov pre naše

občianske združenie

Slovenská asociácia podnikových finančníkov

IČO: 31769667

Radničné námestie č. 4

821 05 Bratislava

ENGLISH SUMMARY

On the last page we offer English summaries of all papers presented in the current issue of our quarterly journal.

EDITORIAL

The editorial note is prepared by Miloslava Zelmanova, editor-in-chief of the Financial Manager. She discusses economic issues of the year 2010 from different points of view and evaluates activities of the association in this period.

INTERVIEW

The interview is prepared by Mr. Knizat. He talks with professor Rudolf Sivak, rector of the University of Economics in Bratislava who was awarded with the SAF prize.

PROFESSIONAL AND THEORETICAL TOPICS

Tibor BÔRIK – Marián TATÁR

BACK TO ROOTS

Gabriela BIZOŇOVÁ

AUCTIONS IN EMISSION QUOTAS TRADING TILL 2013

Mária KLIMIKOVÁ – Anna SABOLOVÁ

CONSUMER PROTECTION ON SLOVAK FINANCIAL MARKET

Ľuboš PAVELKA

BUSINESS STRATEGIES IN POSTCRISIS PERIOD

Lenka BLAŽKOVÁ

MODER DATAMINING METHODS

František PALKO

PUBLIC BUDGET FOR FOLLOWING THREE YEARS IS MORE ABOUT CONSOLIDATION AND NOT ABOUT DEVELOPMENT

Miloš TUMPACH

DODD-FRANK WALL STREET REFORM AND CONSUMER PROTECTION ACT

ASSOCIATION PAGES

In the association pages SAF we offer:

- After the conference about the conference (interview with Andrej Revay, SAF president)
- Project which is also a challenge (interview with Branislav Durajka, state secretary at the Slovak Ministry of Finance)
- Book review (Macroeconomic analysis)
- Information of the association

Pozitívna energia pre váš domov a podnikanie

Skupina ZSE, váš spoľahlivý dodávateľ energie

www.zse.sk
www.eon.com

Člen skupiny **e-on**

Vydavateľ a adresa redakcie

SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA PODNIKOVÝCH FINANČNÍKOV

Radničné námestie 4, 821 05 Bratislava

Tel: +421- 2 - 4363 5667

Fax: +421- 2 - 4363 5668

E-mail: kancelaria@asocfn.sk

Internetová stránka: www.asocfn.sk